

USHTRIA

Viti i 77-të i botimit Nr. 16 (827871)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 19 prill 2024

Ministri Niko Peleshi: Rijetëzim i industrisë ushtarake. Miratohet projektligji për ndihmën financiare për punonjësit dhe ish-punonjësit e Kombinatit Mekanik Poliçan

face 3

Ministri Peleshi: Mbetemi të palëkundur si një aleat krenar, i besueshëm dhe i angazhuar ndaj agjendës politike

Me rastin e 15-vjetorit të anëtarësimit të Shqipërisë dhe Kroacisë në Aleancën e NATO-s, në Bruksel u organizua një ceremoni e veçantë, ku i pranishëm ishte edhe ministri i Mbrojtjes Niko Peleshi. Gjatë fjalës së tij përshëndetëse me rastin e këtij përvjetori, Ministri Peleshi vlerësoi se kjo aleancë qëndron sot, ashtu si 75 vjet më parë, si një fener për parimet e demokracisë, lirisë individuale dhe shtetit të së drejtës.

Ministri i Mbrojtjes theksoi gjatë fjalës së tij mbështetjen e qartë të vendit tonë ndaj kësaj aleance, ndërsa vuri në dukje edhe përpjekjet që i janë dashur Shqipërisë ndër vite të renditet mes aleatëve të saj në NATO, ku sot ka një rol të vlerësuar tejet pozitivisht. “Sot, ne mbetemi të palëkundur si një aleat krenar, i besueshëm dhe i angazhuar ndaj agjendës politike, institucionale dhe ushtarake të NATO-s. Do të vazhdojmë të përmbushim që të tria detyrat thelbësore të NATO-s, ashtu siç kemi bërë kurdoherë e kudo që ka qenë e nevojshme të radhitemi krahu për krahu me Aleatët dhe Partnerët tanë”, - u shpreh Ministri Peleshi.

Shqipëria, vijoi gjatë fjalës së tij ministri Peleshi, nuk do të kursejë asnjë përpjekje për të vazhduar kontributin në Aleancë, teksa vendet përballen me një mjedis më të pasigurt dhe të rrezikshëm të sigurisë që nga fundi i Luftës së Ftohtë. Ministri Peleshi theksoi edhe një herë mbështetjen ndaj Ukrainës, por tha se, ky është gjithashtu momenti për të mbajtur një sy ndaj Ballkanit Perëndimor. “Nëse rajoni tani gëzon stabilitet dhe prosperitet më të madh, kjo është edhe për shkak të rolit të NATO-s në ndalimin e masakrave dhe spastrimit etnik të viteve 1990, veçanërisht në Bosnje-Hercegovinë dhe Kosovë. Ne nuk duhet të lejojmë që fitoret që kemi bërë të zhbëhen dhe të humbasim vigjilencën tonë”, - theksoi Peleshi.

Ministri i Mbrojtjes së Shqipërisë e mbylli fjalën e tij, duke theksuar punën që po bëhet në modernizimin dhe transformimin e mbrojtjes dhe sigurisë, duke evidentuar edhe rritjen e buxhetit të mbrojtjes për këtë vit.

Strategjia Ushtarake dhe Plan i Afatgjatë i Zhvillimit mbledh gjeneralët aktivë dhe në rezervë

Pas finalizimit të Dokumentit të Strategjisë së Sigurisë Kombëtare, Ministria e Mbrojtjes ka hedhur për konsultim Strategjinë Ushtarake dhe Planin Afatgjatë të Zhvillimit.

Në një tryezë të zgjeruar, ku morën pjesë shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, gjeneralmajor Arben Kingji, gjeneralë aktivë dhe në rezervë, drejtorë të Ministrisë së Mbrojtjes e komandantë të forcave të ndryshme, ministri i Mbrojtjes Niko Peleshi theksoi rëndësinë e këtij procesi diskutimi e shkëmbimi mendimesh me grupet e interesit. Sipas ministrit Peleshi, zhvillimet globale dhe rajonale kanë diktuar edhe në rishikim të Strategjisë së Mbrojtjes dhe Sigurisë.

Z. Peleshi solli në vëmendje vijimin e konfliktit në Ukrainë, por edhe sulmin e paprecedentë të Iranit ndaj Izraelit: “Bota po përjeton momente historike shumë delikate. Shqipëria është e vendosur në atë pjesë të globit, Ballkanin Perëndimor, ku konflikte të vjetra apo çështje të vjetra ndërmjet fqinjëve apo shteteve të ndryshme të këtij rajoni mund të rizgohen në kushtet e skenës dhe arkitekturës së tronditur të sigurisë dhe të paqes në botë”, - u shpreh ministri Peleshi.

Ai konfirmoi mbështetjen e Shqipërisë ndaj Ukrainës, duke evidentuar faktin se një tjetër paketë ndihmash do të dërgohet brenda pak ditësh në Ukrainë.

“Kemi ndjekur së fundi zhvillimet në Lindjen e Mesme, sulmin e paprecedentë të Iranit ndaj

iteteve tona mbrojtëse kemi arritur të shmangim më të keqen. Por këto sulme janë një sfidë e vazhdueshme”, - theksoi ministri i Mbrojtjes.

“Irani nuk ka qenë në strategjinë tonë të mbrojtjes kombëtare një kërcënim, por sot po flasim për sulme të përjetuara nga Shqipëria. Kemi ndërprerë marrëdhëniet diplomatike me Iranin, gjë që tregon që natyra e kërcënimeve ka ndryshuar”, - vuri në dukje ministri Peleshi.

Duke evidentuar përpjekjet që po bëhen për modernizimin e kapaciteteve mbrojtëse, ministri i Mbrojtjes renditi mes të tjerash hapjen e Bazës Taktike Ajrore të NATO-s në Kuçovë, duke shprehur edhe ambicien që përmes të njëjtit shembull të vihet në dispozicion të NATO-s edhe Porto Romano.

Ministri i Mbrojtjes dëgjoi me vëmendje mendimet e shprehura nga të pranishmit në tryezën e zhvilluar, duke u zotuar se do të analizohen me vëmendje të gjitha propozimet. Strategjia Ushtarake dhe plani Afatgjatë i Zhvillimit pritet që pas

fazës së konsultimit të miratohen në Parlament.

Plan i Afatgjatë i Zhvillimit të Forcave të Armatosura përkthen objektivat e Strategjisë së Sigurisë Kombëtare, Strategjisë Ushtarake, skenarët e rishikimit strategjik të mbrojtjes 2013 si

dhe Konceptin Strategjik të NATO-s, në kapacitete ushtarake, duke tentuar plane orientuese në pikëpamje të kohës dhe burimeve të disponueshme. Ky dokument përcakton drejtimet e zhvillimit të Forcave të Armatosura dhe orienton ngritjen e kapaciteteve të nevojshme për përmbushjen e misionit kushtetues dhe mbrojtjen kolektive mbi bazën e burimeve, në harmoni me Sistemin e Planifikimit të Mbrojtjes së NATO-s. Në të përshkruhen mjetet, me të cilat FA-të do të përmbushin objektivat ushtarake të përcaktuara në Strategjinë Ushtarake dhe që rrjedhin nga Strategjia e Sigurisë Kombëtare.

Ndërsa Strategjia Ushtarake është dokumenti themelor që jep parimet dhe konceptet kryesore për zhvillimin, përdorimin dhe drejtimin e Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, si vend anëtar i NATO-s. Siguria dhe mbrojtja e Republikës së Shqipërisë janë pjesë e mbrojtjes kolektive të NATO-s, me përfitimet dhe detyrimet përkatëse, që rrjedhin prej saj.

Izraelit. Natyrisht ne qëndrojmë dhe jemi pranë Izraelit në këto ditë të vështira dhe duhet thënë që Irani është një agresor jo vetëm ndaj Izraelit. Ne e kemi përjetuar edhe vetë para rreth dy vitesh një sulm hibrid kibernetik ndaj sistemeve tona digjitale, i cili ka qenë jo i lehtë për t'u përballuar, por me mbështetjen e partnerëve tanë, por edhe të kapac-

Ministri Niko Peleshi: Rijetëzim i industrisë ushtarake. Miratohet projektligji për ndihmën financiare për punonjësit dhe ish-punonjësit e Kombinatit Mekanik Poliçan

Këshilli i Ministrave ka aprovuar sot, projektvendimin për propozimin e projektligjit: "Për financimin e detyrimit të prapambetur të pagesës së punonjësve dhe ish-punonjësve të Kombinatit Mekanik Poliçan". Gjendja financiare e vështirë e ndërmarrjeve ushtarake, veçanërisht e Kombinatit Mekanik Poliçan, ka detyruar qeverinë të marrë masa për zgjidhjen e problemeve të mbartura për punonjësit dhe ish-punonjësit e këtij kombinati.

Ministri Peleshi pas mbledhjes së qeverisë theksoi se me aprovimin e këtij ligji në Kuvend, Ministria e Mbrojtjes do të sigurojë financim prej 83.800.000 Lek për Kombinatit Mekanik Poliçan për të mbuluar detyrimet e prapambetura të pagave të punonjësve: "Në total, 131 ish-punonjës dhe punonjës (127 ish-punonjës dhe 4 punonjës) do të përfitojnë nga ky fond për të mbuluar detyrimet e prapambetura në paga dhe kontribute shoqërore dhe shëndetësore për periudhën 2017 - 2023", - u shpreh ministri Peleshi. Projektligji që propozohet për miratim në Kuvend pas vendimit të sotshëm, përcakton kushtet dhe procedurat për realizimin e këtij financimi për Kombinatit Mekanik Poliçan.

Ministri Peleshi u shpreh se ky hap i rëndësishëm shënon një ndihmë të rëndësishme për punonjësit dhe ish-punonjësit e kombinatit, duke adresuar një problematikë të vjetër dhe duke sjellë një ndryshim pozitiv në jetën e tyre.

ZVSHSHPFA, gjeneralmajor Manushaqe Shehu: Roli i femrës ushtarake mjaft i rëndësishëm, sot ato i gjen në misione paqeruajtëse, në përfaqësitë tona në NATO, atashe ushtarake...

Një grup i Komisionit për Demokraci dhe Siguri i Asamblesë Parlamentare të NATO-s, zhvilloi një vizitë në Kuvendin e Shqipërisë. Pjesë e programit të tyre ishte edhe mbajtja e një paneli ku u diskutua për zbatimin në vendin tonë të Rezolutës 1325 të Organizatës së Kombeve të Bashkuara "Gruaja, Paqja dhe Siguria". Pjesë e këtij paneli ishte edhe zëvendëshefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, gjeneralmajor Manushaqe Shehu, e cila në fjalën e saj, pasi falënderoi znj. Mimi Kodheli, si Kryetare e Komisionit për Politikën e Jashtme në Kuvendin e Shqipërisë dhe drejtuese e panelit, përfaqësuesit e Komisionit për Demokraci dhe Siguri të Asamblesë Parlamentare të NATO-s, si dhe panelistet e tjera theksoi: "Jam shumë e vlerësuar që si femër ushtarake me gradë madhore, por edhe si zëvendëshefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së të jem pjesë e këtij paneli, ku diskutohen përpjekjet e Shqipërisë në avancimin e Barazisë Gjinore dhe zbatimin e agjendës së Grave, Paqes dhe Sigurisë e në veçanti rolin dhe kontributin e femrave shqiptare në uniformë.

Më tej gjenerale Shehu u ndal në karrierën e saj në Forcat e Armatosura, e cila përveçse një kontribut individual, është kontribut i bashkëpunimit me të gjithë ushtarakët dhe një vlerësim i lidershit ushtarak e civil.

Femra shqiptare, aq më tepër femrat ushtarake, por edhe ato civile që punojnë në Forcat e Armatosura, janë një forcë e vlerësuar në tërë jetën politike, ekonomike, arsimore, ushtarake e në shumë

kapitene e majore, por edhe me grada të larta si nënkolonele e kolonele e deri gjeneralmajore. Ato i gjen komandante strukturash të ndryshme ushtarake, pedagoge, me grada shkencore, atashe ushtarake etj.

Ajo në fjalën e saj përmendi disa shifra që tregojnë rolin e grave në Forcat e Armatosura. Kështu në total femrat ushtarake, në krahasim me numrin e përgjithshëm të personelit ushtarak, sot përbëjnë 15.2 %, nga këto oficerë 21.3 %, nënoficerë 13.5 % dhe ushtarë profesioniste 11.4 %.

Në punën që bëhet për rezolutën 1325 ajo përmendi faktin se në kuadër të Strategjisë kombëtare të Barazisë Gjinore 2021-2023, në Ministrinë e Mbrojtjes është hartuar Plani i Veprimit të Barazisë Gjinore në FA 2022-2030. Gjithashtu u bëri të njohur panelistëve hartimin në Ministrinë e Mbrojtjes të dokumentit mjaft të rëndësishëm që lidhet me mbrojtjen e femrave ushtarake ndaj dhunës dhe ngacmimeve në pozicionin e punës, dokumenti i cili është përgatitur tre vite më parë, me asistencën e Programit të Kombeve të Bashkuara Zhvillim në Shqipëri.

Në fund të fjalës së saj, gjenerale Shehu theksoi se rritja e rolit të femrës ushtarake në Forcat e Armatosura do të jetë një nga prioritetet e punës së Ministrisë së Mbrojtjes dhe Shtabit të Përgjithshëm të FA-së.

fusha të rëndësishme të jetës së vendit.

Në vijim gjenerale Shehu theksoi se roli i femrës ushtarake është rritur ndjeshëm si në arsimim, trajnim, në promovim në detyra e gradë. Femrat ushtarake sot i gjen në misionet paqeruajtëse jashtë vendit, në përfaqësitë tona në NATO, atashe ushtarake, në kryerjen e detyrave operacionale e mbështetëse brenda vendit, të barabarta me kolegët e tyre burra. Ato i gjen, jo vetëm nëntogere, togere,

SAR, seminar "Koordinimi ndërmjet agjencive në operacionet e kërkim-shpëtimit dhe bashkëpunimi me median"

Në auditoriumin e Ministrisë së Mbrojtjes të Republikës së Shqipërisë, u mbajt seminari "Koordinimi ndërmjet agjencive në operacionet e kërkim-shpëtimit SAR dhe bashkëpunimi me median", me rëndësi të veçantë për zhvillimin e kapaciteteve të operacioneve të kërkim-shpëtimit (SAR). Seminari u organizua në bashkëpunim me agjencitë, strukturat shtetërore dhe entet private që kanë deklaruar kapacitete kërkim-shpëtimit (SAR) në Planin Kombëtar të Kërkim-Shpëtimit në Republikën e Shqipërisë. Të pranishëm në këtë seminar të rëndësishëm në fushën e kërkim-shpëtimit ishin zëvendësministri i Mbrojtjes, z. Enkelejd Joti, përfaqësues të lartë të Forcave të Armatosura, përfaqësues nga prefekturat dhe pushteti vendor, nga Qendra Kombëtare e Urgjencës Mjekësore, përfaqësues nga Tirana International Airport, nga Autoriteti i Aviacionit Civil, si dhe përfaqësues nga Shërbimi i Mbrojtjes ndaj Zjarrit dhe Shpëtimit, të cilët ishin ndër pjesëmarrësit kryesorë në këtë seminar.

Qëllimi i këtij seminari ishte adresimi i sfidave dhe nevojave në koordinimin dhe bashkëpunimin ndërmjet agjencive të ndryshme në operacionet e kërkim-shpëtimit, duke përqendruar vëmendjen në bashkëpunimin ndër-institucional dhe koordinimin ndërmjet agjencive; mbështetja mjekësore në operacionet SAR, si dhe procedurat standarde të veprimit në operacionet SAR dhe komunikimi me median të operacionet SAR. Diskutimet u fokusuan në trajnimin e vazhdueshëm të personelit, koordinimin efikas të burimeve dhe përgatitjen për reagime të shpejta në situata emergjente.

Zëvendësministri i Mbrojtjes z. Joti, në fjalën e tij, theksoi rëndësinë e bashkëpunimit të ngushtë ndër-institucional për të garantuar një reagim të shpejtë dhe efikas në rastet e emergjencave. Ai gjithashtu vuri në dukje rëndësinë e përgatitjes së mirëfilltë dhe koordinimit të strukturave për të siguruar mbrojtjen dhe shpëtimin e qytetarëve në gjendje fatkeqësie, duke dhënë ndihmën e duhur, pavarësisht vendndodhjes, kombësisë apo rrethanave të situatës në mënyrë të përgjegjshme.

Diskutimet në seminar u shoqëruan me prezantime nga ekspertët në fushën e kërkim-shpëtimit, duke ndarë përvojën dhe praktikën më të mira për koordinimin dhe reagimin në situata të rrezikshme. Pjesëmarrësit kishin mundësinë të ndanin përvojën e tyre dhe të identifikonin sfidat dhe mundësitë për të përshpejtuar

dhe përmirësuar kapacitetet e tyre në fushën e kërkim-shpëtimit.

Rëndësi të veçantë në seminar iu kushtua punës së bërë për zbatimin e detyrimeve të Planit Kombëtar të Kërkim-Shpëtimit në Republikën e Shqipërisë, miratuar me VKM nr.729, datë 13.11.2019 "Për miratimin e Planit Kombëtar të Kërkim-Shpëtimit në Republikën e Shqipërisë dhe Planit të Veprimit të tij", si dhe

Rajonal në fushën e Kërkim-Shpëtimit Aeronautik (Regional Aeronautical Search And Rescue Advisory Committee/ RASARAC); me Albcontrol SHA; me Tirana International Airport SHPK (TIA); me Kukës International Airport SHPK (KFZ) "Zayed-Flatrat e Veriut", si dhe Autoritetin Kombëtar të Investigimit për Sigurinë e Operimit në Aviacionin Civil (AKISA); miratimi i Manualit të Kërkim-Shpëtimit në Republikën e Shqipërisë; stërvitje me strukturat SAR, si dhe monitorimi i zbatimit të planit kombëtar e raportimi si dhe detyra të tjera.

Në seminar u diskutua edhe për sfidat që ka shërbimi i kërkim-shpëtimit në RSH në të ardhmen, duke filluar nga rishikimin e ligjit nr. 10345, datë 23.06.2011, "Për shërbimin e kërkim-shpëtimit në Republikën e Shqipërisë", rishikimin e Planit Kombëtar të kërkim-shpëtimit në RSH, hartimi dhe miratimi i Planit të operacionit të kërkim-shpëtimit në RSH, zbatimi i detyrimeve të Organizatës Ndërkombëtare e Aviacionit Civil (ICAO), miratimi i moduleve në përputhje me kërkesat e manualeve IAMSAR (ICAO/IMO), "International Aeronautical and Maritime Search and Rescue".

Në fund të seminarit, u bë një analizë e diskutimeve dhe u formuluan rekomandime për të forcuar bashkëpunimin dhe koordinimin e agjencive në të ardhmen. Mesazhi kryesor që u përcoll ishte se vetëm përmes bashkëpunimit të ngushtë dhe koordinimit të efektshëm, mund të garantohet një përgjigje e suksesshme dhe efikase në rastet e operacioneve të kërkim-

sfidave që përballet shërbimi i kërkim-shpëtimit në Republikën e Shqipërisë në të ardhmen.

Për realizimin e detyrimeve të Planit Kombëtar të Kërkim-Shpëtimit në Republikën e Shqipërisë, arrijtet janë të shumta si: Organizimi dhe vënia në efikasitet të plotë të shërbimit SAR; nënshkrimi i marrëveshjeve të bashkëpunimit në fushën e kërkim-shpëtimit me Qendrën e Kontrollit të Misionit COSPAS-SARSAT në Bari, Itali, anëtarësimi i vendit tonë në Komitetin Këshillues

shpëtimit, emergjencave dhe kërcënimeve ndaj sigurisë së qytetarëve. Ky seminar, me pjesëmarrjen e autoriteteve të larta dhe ekspertëve në fushën e kërkim-shpëtimit, shënoi një hap të rëndësishëm drejt përmirësimit të koordinimit dhe bashkëpunimit në operacionet e kërkim-shpëtimit. Ndërkohë, është e rëndësishme që rekomandimet dhe praktikën e mira të zbatohen në praktikë për të garantuar një përgjigje të përshtatshme dhe të shpejtë në incidentet SAR në të ardhmen.

Kremtohet 30 - vjetori i krijimit të Qendrës së Arsimimit Profesional të Nënoficerëve "Thomson"

Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH-së, gjeneralmajor Arben Kingji mori pjesë në ceremoninë e 30-vjetorit të krijimit të Qendrës së Arsimimit Profesional të Nënoficerëve "Thomson".

Në ceremoninë e organizuar me këtë rast, ishin të pranishëm gjithashtu edhe zëvendës shefi i SHPFA-së, gjeneralmajor Manushaqe Shehu, zëvendëskomandanti i Akademisë së Forcave të Armatosura, gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj, komandantë forcash dhe njësisish, ish-gjeneralë si dhe ish-komandantë të kësaj qendre.

Gjeneralmajor Kingji në përshëndetjen e tij, e cilësoi ditë shumë të veçantë në historikun e kësaj qendre, si një prej institucioneve më të rëndësishme të arsimimit dhe stërvitjes në Forcat e Armatosura, pasi mision parësor ka kualifikimin dhe përgatitjen e nënoficerëve dhe personelin e mesëm civil të administratës.

"Sot, më shumë se 2670 burra dhe gra, shërbejnë si nënoficerë dhe mbajnë grada të ndryshme, me një eksperiencë të vyer mbi shpinë gjatë pjesëmarrjes në trajnime, stërvitje dhe misione të ndryshme brenda dhe jashtë vendit. Është thelbësore që ju të keni një rol sa më aktiv në kërkim të informacioneve të reja, zbatimin e detyrave tuaja si udhëheqës, me krijimin e një kulture dhe mendësie të udhëhequr nga vlerat më të mira qytetare dhe ushtarake, në gjetjen e një ekuilibri midis ofrimit të njohurive taktike dhe edukimit, në mënyrë që e gjithë njësia të veprojë si një e vetme..." - u shpreh ndër të tjera gjeneralmajor Kingji.

Më tej gjatë fjalës së tij përshëndetëse, SHSHPFA gjeneralmajor Kingji, vlerësoi mbështetjen që vendet aleate dhe ato partnere kanë dhënë për konsolidimin e sistemit të edukimit që në fillimet e para të krijimit të këtij institucioni, duke i paraprirë transformimit të mëtejshëm të përditësimit të metodologjisë, kurrikulave dhe programeve mësimore me institucionet homologe të vendeve të NATO-s.

"Nuk mund të lë pa përmendur mbështetjen e dhënë nga SHBA-të, e veçanërisht të Gardës Kombëtare të New Jersey-it, të cilët kanë ndihmuar në rritjen e aftësive dhe efektivitetin e nënoficerëve profesionistë përmes trajnimit, edukimit, standardizimit të rregulloreve, procedurave dhe zhvillimit të stërvitjeve të përbashkëta..."

Gjeneralmajor Kingji solli në vëmendje edhe Konferencën e 17-të të Kryenënoficerëve të Forcave Tokësore Evropiane, e cila do të mbahet në muajin maj në vendin tonë dhe do të drejtohet nga Komanda Amerikane për Evropën dhe ka për synim shkëmbimin e eksperiencës dhe ekspertizës më të mirë profesionale, me qëllim krijimin e një trupe të fortë dhe inovative nënoficerësh.

SHSHPFA gjeneralmajor Arben Kingji siguroi se fokusi dhe prioriteti i Ministrisë së Mbrojtjes dhe Shtabit të Përgjithshëm, krahas proceseve të modernizimit të mëtejshëm në ngritjen e kapaciteteve të

reja, do të jetë edhe në drejtim të aftësimit të personelit, trajtimit dinjitoz dhe konsolidimit të sistemit të arsimimit dhe edukimit në përputhje me nevojat e FA-së dhe standardet që kërkon NATO.

Ekspertët e kompanisë EOD, realizuan me sukses operacionet në bashkinë Himarë dhe bashkinë Vlorë

Një ekip ekspertësh të kompanisë EOD, të batalionit të xhenios në Komandën Mbështetëse, i erdhën në ndihmë banorëve të lagjes Stefanel, bashkia Himarë, duke realizuar një operacion për verifikimin, largimin, transportimin dhe magazinimin e municioneve.

Nga kontrolli i kryer në mënyrë vizuale dhe me aparate të posaçme, ekspertët e kompanisë EOD identifikuan dy predha të paplasura të luftës së dytë botërore.

Duke zbatuar të gjitha masat e sigurisë dhe ruajtjes, grupi i specialistëve të kompanisë EOD, bëri të mundur dhe pastrimin nga municionet e paplasura, të gjetura në zonën bregdetare të Zvërnecit, bashkia Vlorë. Edhe në këtë operacion u gjetën predha topi të luftës së dytë botërore.

Municionet e gjetura u vlerësuan të lëvizshme dhe u transportuan për t'u magazinuar në ambientet e batalionit të xhenios. Komanda Mbështetëse, nëpërmjet operacioneve të tilla, përmbush misionin e saj, duke e bërë mjedisin dhe jetën e popullsisë civile më të sigurt.

Specialistët EOD përfundojnë me sukses operacionin në Poshnje, Dimal

Specialistë të kompanisë EOD, të Batalionit të Xhenios në Komandën Mbështetëse realizuan një operacion për njohjen, largimin dhe magazinimin e municioneve të paplasura në afërsi të reparit ushtarak nr.1030, Poshnje, Dimal.

Gjatë këtij operacioni, i cili u realizua duke zbatuar rregullat e sigurimit teknik të parashikuara në manualin EOD, u gjetën gjashtë predha të kalibrave të ndryshëm.

Pasi u verifikua që predhat e gjetura janë të lëvizshme, ato u transportuan dhe u magazinuan në mjediset e Batalionit të Xhenios.

ZVSHSHPFA, gjeneralmajor Manushaqe Shehu, pjesë e forumit ndërkombëtar "Gruaja, paqja dhe siguria", zhvilluar në Kosovë

Me iniciativë të presidentes së Republikës së Kosovës, znj. Vjosa Osmani, në Prishtinë u organizua Edicioni i Dytë i Forumit Ndërkombëtar për Gratë, Paqen dhe Sigurinë (GPS).

Në këtë forum morën pjesë rreth një mijë pjesëmarrës nga më shumë se 40 shtete botës. Nga Shqipëria ishin të pranishëm presidenti i Shqipërisë, Sh. T. z. Bajram Begaj, kryetarja e Kuvendit të Shqipërisë, znj. Lindita Nikolla. Gjithashtu ishin pjesëmarrës edhe presidentja e Sllovenisë, znj. Natasha Pirc Musar, kryeministri i Maqedonisë së Veriut, z. Talat Xhaferi, si dhe shumë delegacione të tjera ndërkombëtare.

Me ftesë të presidentit të Kosovës në këtë forum mori pjesë edhe një grup oficeresh të Forcave të Armatosura, të kryesuar nga zëvendëshefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, gjeneralmajor Manushaqe Shehu.

Ky edicion i forumit u fokusua ekskluzivisht në ndërtimin e përpjekjeve të përbashkëta për të trajtuar dhunën seksuale të lidhur me konfliktin, si dhe në identifikimin e mjeteve dhe politikave për të ndihmuar gratë dhe vajzat të jenë më të sigurta në kohën e kërcënimeve gjithnjë në rritje të sigurisë klimatike.

Presidentja e Kosovës, Vjosa Osmani, në ditën e parë të Forumit për Gratë, Paqen dhe Sigurinë, në fjalën përshëndetëse, midis të tjerash u shpreh: "Atëherë, këtu më lejoni ta bëj të qartë se Kosova qëndron si kampione, si flamurtare e kësaj agjende, për shkak se përfshirja dhe përfaqësimi qëndrojnë si gur themeltar i të gjitha përpjekjeve që kemi ndërmarrë që nga dita e parë. Këtu desha të shpreh mirënjohjen time për të gjithë partnerët tanë ndërkombëtarë, për të gjitha institucionet kosovare që kanë punuar me ne për ta bërë këtë forum të suksesshëm, për organizatat e shoqërisë civile, për institucionet e sigurisë, për komunitetin akademik, mediat dhe të tjerët që janë përfshirë".

Më tej ajo vijoi: "Përzgjedhja e dy temave kyçe për këtë edicion, nga njëra anë dhuna seksuale në lidhje me konfliktin dhe siguria klimatike në anën tjetër, nuk janë rastësi dhe në përpjekjet tona natyrisht kemi adresuar të gjitha sprovat e kohës, por na duhen edhe leksionet e të kaluarës në mënyrë që të ballafaqohemi suksesshëm me të ardhmen. Në këtë sfond të konfliktit, kufizimeve shoqërore dhe trazirave kulturore është e rëndësishme që t'i përgjigjemi nevojave të grave dhe vajzave për t'i fuqizuar, për t'i mbështetur dhe për të krijuar një mjedis të sigurt për të gjitha gratë kudo qofshin njëherë e përgjithmonë".

Presidenti i Republikës së Shqipërisë Sh. T. z. Bajram Begaj, në fjalën përshëndetëse mbajtur në këtë forum, midis të tjerash u shpreh: "Ky forum përbën jo vetëm një akt të kujtesës kolektive të dhunës historike e aktuale ndaj grave në konflikte, por edhe aspiratën e përbashkët për një të ardhme ku paqja e siguria fuqizohen prej rolit dhe lidershit të grave".

Në forum e morën fjalën edhe shumë personalitete të tjera të politikës, shkencës e shoqërisë civile. Më tej forumi ka vijuar me panele, ku gjenerale Shehu diskutoi për temat e trajtuara në këtë forum. Gjenerale Shehu mbasi falënderoi presidenten e Kosovës për organizimin e shkëlqyer të këtij forumi dhe për ftesën adresuar Ministrin të Mbrojtjes ndër të tjera u shpreh: "Jam thellësisht e nderuar dhe e privilegjuar që marr pjesë për herë të dytë në këtë forum. Në emër të Ministrisë së Mbrojtjes dhe Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, dëshiroj t'ju përgëzoj për organizimin e këtij takimi të rëndësishëm, që ndodh në një kohë kur paqja, liria dhe siguria janë nën sulm në shumë rajone të botës.

Në vijim ajo dha përvojën e Forcave të Armatosura shqiptare në zbatimin e Barazisë Gjinore, ku rreth 15.2% e personelit ushtarak janë femra. Më pas ajo u ndal në Planin Kombëtar të Barazisë Gjinore dhe në Planin e Veprimit të Ministrisë së Mbrojtjes, hartuar në mbështetje të rezolutës 1325 të OKB-së "Gruaja, Paqja dhe Siguria". "Roli i femrës ushtarake, - theksoi ajo, - është rritur ndjeshëm si në arsimim, trajnim, në promovim në detyra e gradë. Femrat ushtarake sot i gjen në misionet paqeruajtëse jashtë vendit, në përfaqësitë tona në NATO, atashe ushtarake, në kryerjen e detyrave operacionale e mbështetëse brenda vendit, të barabarta me kolegët e tyre burra".

Në vijim ajo i njohu pjesëmarrësit në panel edhe me hartimin e dokumentit mjaft të rëndësishëm që lidhet me mbrojtjen e femrave ushtarake ndaj dhunës dhe ngacmimeve në pozicionin e punës, dokument i cili është përgatitur katër vite më parë, me asistencën e "Programit të Kombeve të Bashkuara për Zhvillim në Shqipëri".

Në fund gjenerale Sheu theksoi se: "Detyra ime është të inkurajoj vajza dhe gra nën uniformë të mos nënshtrihen, por të qëndrojnë dinjitoze. Të punojnë me dinjitet, integritet dhe përgjegjësi për realizimin e detyrave. Gjithashtu të gjitha si gra, jo vetëm në nivel kombëtar, por në nivel rajonal dhe global duhet të ngremë fuqishëm zërin që femrat ushtarake të jenë të vlerësuara dhe të meritojnë vendin që u takon". Gjatë panelit, pjesëmarrësit ndanë me publikun histori suksesi dhe rëndësinë e pjesëmarrjes së gruas në të gjitha aspektet e jetës. Panelistët inkurajuan pjesëmarrje të shtuar të grave

në sektorin e sigurisë dhe dhanë rekomandime për të zhdukur dhe për të luftuar dhunën ndaj grave e çfarëdo lloji qoftë ajo.

Forumit Ndërkombëtar për Gratë, Paqen dhe Sigurinë, organizuar në Kosovë, i mbylli punimet duke dhënë mesazhe të fuqishme për zbatimin e rezolutës "Gruaja, Paqja dhe Siguria".

Komandanti i KMS, gjeneral brigade Ylli Pulaj merr pjesë në aktivitetin "Rumania 20 vite në NATO"

Komandanti i Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, gjeneral brigade Ylli Pulaj ishte i pranishëm në aktivitetin "Rumania 20 vite në NATO", organizuar në Bukuresht, Rumania. Në këtë event të veçantë morën pjesë ushtarakë të nivelit të lartë të vendeve të NATO-s si dhe personalitete nga bota akademike dhe politike. Pjesë e programit ishte dhe vizita në Parlamentin e Rumanisë ku të pranishmit u njohën më historikun dhe disa nga prioritetet aktuale të institucionit.

Gjatë pasdites, gjeneral brigade Pulaj u prit në takim nga Ambasadorja e Republikës së Shqipërisë për Rumaninë, znj. Enkeleda Merkuri, me të cilën diskutuan mbi ndikimin e angazhimeve aktuale diplomatike në mjedisin e sigurisë.

Në ditën e dytë të vizitës, me ftesë të Kolegjit Kombëtar të Mbrojtjes në Bukuresht, gjeneral brigade Ylli Pulaj u prit në takim zyrtar nga komandanti gjeneralmajor Eugen Mavrili, gjatë takimit dy titullarët u shprehën mbi mundësitë e rritjes së bashkëpunimeve mes dy institucioneve në trajnim dhe kurse kualifikimi për personelin ushtarak.

Në vijim zëvendëskomandanti i Kolegjit Kombëtar të Mbrojtjes, kolonel Tofan Marius-Silviu së bashku me zëvendës rektoren bënë një prezantim mbi strukturën, misionin, kurrikulën dhe kurset që zhvillohen si dhe treguan mjediset akademike dhe infrastrukturën mësimore të Kolegjit.

AFA dhe Universiteti "FAN S. NOLI" Korçë, nënshkruajnë marrëveshje bashkëpunimi në fushën e arsimit të lartë dhe kërkimit shkencor

Akademia e Forcave të Armatosura dhe Universiteti "FAN S. NOLI" Korçë, nënshkruan një marrëveshje me qëllim vendosjen e një kuadri institucional bashkëpunimi në fushën e arsimit të lartë dhe kërkimit shkencor. Aktiviteti i nënshkrimit të marrëveshjes u zhvillua në ambientet e Akademisë së Forcave të Armatosura. Marrëveshja u nënshkrua nga gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj, zëvendëskomandanti i Akademisë së Forcave të Armatosura dhe Rektori i Universitetit të Korçës Prof. Dr. Dhimitri Bello. Gjatë bisedimeve, ndër të tjera theksuan përfitimet reciproke të dy institucioneve të Arsimit të Lartë, që rrjedhin nga vendosja dhe zhvillimi i marrëdhënieve dhe bashkëpunimit reciprok. Kjo marrëveshje parashikon shkëmbim të personelit akademik për mësimdhënie në lëndët e modulet me interes të përbashkët, programe studimi të përbashkëta, kualifikim të personelit akademik, nëpërmjet organizimit të seminareve, workshop-eve, konferencave shkencore, udhëheqjeve shkencore, organizimit dhe hartimit të programeve të përbashkëta, transferimin e studimeve dhe programeve sipas nevojave dhe interesit

të përbashkët, bashkëpunimin për botime të përbashkëta akademike dhe periodike, shfrytëzimin e bibliotekave nga personeli akademik dhe studentët e dy institucioneve, etj.

Gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj pret studentët e Akademisë Ushtarake "West Point"

Zëvendëskomandanti i Akademisë së Forcave të Armatosura (AFA), Gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj priti dy studentët të Akademisë Ushtarake të "West Point-it", të cilët iu janë atashuar studentëve të Fakultetit të Mbrojtjes dhe Sigurisë për një periudhë 9 ditore, si pjesë e "Foreign Academy Exchange Program" (FAEP).

Bashkëbisedimi me studentët u fokusua mbi mendimet dhe përshtypjet e tyre për programin e shkëmbimit dhe në veçanti për eksperiencën e tyre në njohjen e kulturës së vendit tonë, shoqëria me studentët shqiptar, programet mësimore, si dhe mundësitë e përmirësimit në të ardhmen.

Gjeneral brigade Nuredinaj i falënderoi për zemërsisht studentët dhe vlerësoi bashkëpunimin e shkëlqyer ushtarak me SHBA-të, veçanërisht në fushën e edukimit dhe trajnimit. Në vijim, ai theksoi se: "Vizita juaj në Akademinë tonë është një shembull konkret i këtij bashkëpunimi të shkëlqyer, i cili do vijojë në të ardhmen dhe konkretisht me vizitën e dy studentëve tanë në Akademinë Ushtarake të "West Point-it".

Forca Detare/Roja Bregdetare përcjell Kontingjentin IV në misionin në detin Egje

Në Komandën e Forcës Detare/Rojës Bregdetare, u zhvillua ceremonia për përcjelljen e Kontingjentit IV për në operacionin e NATO-s në detin Egje. Në ceremoni, krahas personelit të Forcës Detare/Rojës Bregdetare, morën pjesë drejtori i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, gjeneral brigade Aleksandër Pando dhe zëvendëskomandanti i Policisë Ushtarake, nënkolonel Artur Loka.

Në fjalën e tij komandanti i Forcës Detare/Rojës Bregdetare, kundëradmiral Adnand Agastra u shpreh ndër të tjera: "Angazhimet e Forcës Detare/Rojës

Bregdetare jo vetëm në Detin Egje por edhe në operacionin FOCOPS janë një kontribut i rëndësishëm dhe i prekshëm për Aleancën dhe shpreh bindjen se ky kontribut do të vijojë me sukses edhe në të ardhmen, duke shtuar peshën e kontributit të përgjithshëm që vendi ynë jep për aleancën".

Efektivët e Kontingjentit IV me marrjen e detyrës do të kalojnë nën Komandën e Grupit II të Gatshëm Detar të NATO-s dhe do të kryejnë detyrat e patrullimit në zonën e saj të përgjegjësisë në Izmir, Turqi me qëllim parandalimin e fluksit të emigrantëve të paligjshëm dhe, ajo që është më kryesorja, vijimi i suksesit për shpëtimin e njerëzve, të cilët mund të jenë në rrezik për jetën e tyre në ujërat e detit Egje.

Ceremonia u mbyll me dorëzimin e Flamurit Kombëtar nga komandanti i Forcës Detare/Rojës Bregdetare, kundëradmiral Adnand Agastra, komandantit të kontingjentit kapiten lejtënant Jetnor Balla, i cili do të drejtojë kontingjentin për tre muajt në vazhdim.

Në Priskë të Tiranës, më 18 tetor 1944, krijohet Banda Frymore e Ushtrisë Nacionalçlirimtare, tingujt që frymëzuan dhe mbajtën gjallë shpirtin luftarak të Kombit. Orkestra Frymore e Forcave të Armatosura, formacioni muzikor i vlerësuar me titullin e lartë “Kalorës i Urdhrit të Flamurit” në vitin 2020, është trupë artistike profesioniste e “radhëve të blerta” të FA-ve shqiptare, e përbërë nga kontingjente të përzgjedhura muzikantësh, konform standardeve të kërkuara.

Ky formacion muzikor, u krijua me urdhër të Shtabit të Korparmatës së Parë të Ushtrisë Nacionalçlirimtare, në të cilën u grumbulluan një grup i madh muzikantësh partizanë, të cilët formuan orkestrën frymore të këtij formacioni të madh partizan. Pas Çlirimit, kjo orkestër u plotësua me të gjithë elementet e nevojshme të një bande muzikore moderne dhe e tillë vazhdon të jetë edhe sot.

Në fillim ajo u quajt Orkestra Frymore e Ushtrisë Kombëtare dhe më vonë Orkestra frymore e Ushtrisë Popullore. Sot, quhet “Orkestra Simfonike e Forcave të Armatosura” (OSFA). Që nga krijimi i saj e deri më sot, ajo ka një histori shumë të pasur aktivitetesh të rëndësishme që përbëjnë edhe pjesën më të qenësishme të krenarisë së saj legjitime. Aktivitetet artistike të realizuara prej saj janë shtuar, veçanërisht pas anëtarësimit të Shqipërisë në NATO, pjesë e së cilës janë edhe Forcat e Armatosura Shqiptare, pas vitit 2008.

Zanafilla e këtij formacioni kompleks muzikor, në fakt qëndron në vetë shpirtin luftarak të Kombit shqiptar, në historinë e tij të luftërave shekullore kundër pushtuesit të huaj. Rituale të kahershme kur binin trimat në luftë, apo kur ata varroseshin me të gjitha nderet që iu takonin, më pas shoqëroheshin nga këngët e trimërisë, që brenda tyre kishin tingujt që të bëjnë të ndjehesh krenar. Dhe kjo krenari pastaj përcillej nga brezi në brez.

Kështu, një moment i rëndësishëm që evidenton qëllimin dhe misionin e madh që ka pasur Orkestra Frymore e Forcave të Armatosura në historinë pararendëse të saj, ka qenë viti 1920, dhe pikërisht Lufta e Vlorës. Referuar Historisë së Shqipërisë, nuk ke se si të mos ndjehesh krenar, kur nëpër rreshta lexon se si 120 vullnetarë shqiptaro-amerikanë, të mbledhur dhe të përgatitur nga federata “Vatra” në SHBA, erdhën në Shqipëri për të dhënë ndihmën e tyre për çështjen kombëtare shqiptare, duke lënë Amerikën për të ndihmuar Atdehun edhe përmes muzikës e koncerteve të saj, që u shtrinë nga Shkodra në Gjirokastrë, nga Elbasani në Korçë, për të dalë në Drashovicë, ku ishte ndezur Lufta e Vlorës.

Me këngët e saj, Banda Muzikore “Vatra” mbajti lart moralin e forcave që luftonin furishëm në Tepelenë, Drashovicë dhe kudo përreth qytetit të Vlorës. Kjo luftë e pashembullt, ku luftonte një popull i vogël dhe i paarmatosur me një fuqi të madhe, kishte marrë përmasat e një beteje epike. Dhe po epike u bë edhe kënga “Vlora-Vlora”, simboli i kësaj lufte: “Vlora, Vlora, Vlora, Vlora./ Rroki armët, bëja fora!/ Vlora, Vlora, Vlora, Vlora./ Bjeri më të lumtë dora!”. Dhe siç dihet, kjo këngë simbol, e kënduar nga Banda “Vatra” shoqëroi Komitetin “Mbrotjtja Kombëtare” dhe luftëtarët popullorë, më 3 shtator 1920, në manifestimet e fitores së Luftës së Vlorës.

Edhe sot, pas shumë vitesh, shqiptarët nderojnë Bandën Kombëtare “Vatra”, si dhe Orkestrën Frymore të Forcave të Armatosura, të cilat mbartin simbolikën e shtetit shqiptar dhe të institucioneve të lidhura ngushtësisht me të.

Këto dy banda janë e djeshmja dhe e sotmja e

Dje dhe sot, 80 vjet tinguj që frymëzuan shpirtin luftarak të kombit shqiptar

një tradite të bukur muzikore shqiptaro-amerikane. Kjo traditë e ka zanafillën në Shtetet e Bashkuara të Amerikës, me krijimin e Bandës Kombëtare “Vatra” nga Thoma Nasi, trashëgimia e të cilës vijon sot, pas 100 vitesh, me Orkestrën Frymore të

Forcave të Armatosura. Sot në vitin 2024, pas më shumë se një shekull aktiviteti i pandërprerë, por tani me djem dhe vajza nën uniformën e gjelbër, marshet partizane, dhe jo vetëm, të performuara nga OSFA, po ngrenë në këmbë publikun brenda dhe

jashtë Shqipërisë. Së fundmi me rastin e 75-vjetorit të krijimit të NATO-s, 15-vjetorit të futjes së shtetit Shqiptar në këtë aleancë shumëkombëshe, OSFA performoi me dinjitet në mbrëmjet gala të organizuara në Tiranë, Bruksel dhe Poloni.

"Kufijtë që ndajnë shtetet janë të dëmshëm për shoqëritë njerëzore, janë shkaktarë të luftërave kriminale. Bota pa kufij, është bota e re e një njerëzimi të mendshëm dhe jo barbar"

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Ka gjithmonë një arsye pse lind një konflikt për luftë

Në epoka të ndryshme, luftërat edhe pse jo në formatin e sotëm, "inteligjente", në vetvete imazhin dhe pasojat i kanë të njëjta, në fund ajo shkak/pasoja, 'pirgje kufomash' dhe shkatërrim i gjithçkaje të ndërtuar me mund. Janë bërë luftëra të përgjakshme, të cilat kanë sjell pasojat mjaft të rënda, pasojat psikologjike dhe fizike të cilat nuk kanë qenë të pakta. Njerëzit shpesh mundohen të gjejnë pretekste (akuza ose fakte jo të vërteta) për të nisur një luftë. Njëra prej tyre ishte vrasja e Franc Ferdinandit, e cila u bë shkak për nisjen e parë të luftës botërore. Nga kjo luftë pati shumë vdekje dhe humbje.

Por, përse nisët një luftë?

Shpesh ndodh për të përfituar më shumë pasuri ose për të marrë diçka më shumë, sepse njeriu asnjëherë nuk mjaftohet me atë që ka, por kërkon gjithnjë e më shumë, pavarësisht pasojave që mund të ketë kjo.

Lufta..., një nga paradokset më të mëdha të shoqërisë njerëzore... Një sëmundje më e tmerrshme se murtaja, që ka lindur me njeriun.

Në shërbim të saj, një organizëm gjigant njerëzor e pajisjes për të prodhuar vdekjen... Armatime, fortifikime pa fund, për të vrrarë njëri-tjetrin e për t'u mbrojtur nga njëri-tjetri. Një marrëzi e marrë seriozisht që gjithë popujt e botës e kanë kaluar dhe do ta kalojnë atë, sa të jetë jeta.

Më gjeni një shtet në botë, gjatë historisë, por edhe sot, që nuk i është nënshtruar këtij absurdi!

Lufta nuk është në gjenet tona. Ajo që është e pashmangshme është zemërimi dhe dhuna njerëzore. Ne të gjithë e përfijtojmë në bashkëjetesën tonë sociale se brenda nesh ka zemërim, dhunë, pikëllim dhe trishtim, por edhe gëzim, afrim, dëshirë dhe instinkt për të luajtur. Ndonjëherë është e vështirë për ne ta shohim të dukshmen. Tek njerëzit, rregulli moral esencial është të mos bëjmë keq, dhe ne jemi qenie humane që arrijmë të jetojmë në zona urbane të dendura të populluara, ku ka një shoqërueshmëri të respektueshme, ku ndërveprojmë në një mënyrë besimi me të huajt, me kufij shumë të gjerë tolerance dhe bashkëpunimi.

Si është e mundur të ndodhë lufta?

Konfrontimi i armatosur është ajo që e kemi parë me shekuj, e ushqyer nga "instinktivizmit", një ide e fshehtë për ta pranuar luftën. Ka emocione njerëzore dhe më pas kultura është përgjegjëse për stimulimin ose shtypjen e njëri apo tjetrit.

Lufta është shtylla kurrizore e mësimave të historisë, pikturave, romaneve, filmave, serialeve dhe video-lojërave. Është një simbol shumëplanësh i perceptuar si fat, detyrë, zakon, thirrje biologjike, aventurë, absurditet dhe së fundmi si krimi më i keq.

Lufta lind në mendje, prandaj, duke vepruar sikur lufta të mos ishte e pashmangshme, ne mund ta parandalojmë atë.

Të pretendosh se lufta është e pashmangshme do të thotë të mos mbash askënd përgjegjës për shkatërrimin e paqes.

A është lufta fataliteti i jetës njerëzore?

Lufta është një nga fatalitetet e jetës njerëzore, por nuk është shkaktari i vërtetë i saj. Është e vërtetë që lufta lë shumë plagë. Lufta nuk është shkaktari i vërtetë i fatalitetit të jetës së njeriut.

Lufta nis nga lakmia. E keqja e çdo njeriu është lakmia për pasurinë e tjetrit. Lufta nis nga lakmia dhe xhelozia. Por prap natyra e njeriut krijohet nga edukimi i tij. Nëse një fëmijë

LUFTA NUK ËSHTË NË GJENET TONA. AJO QË ËSHTË E PASHMANGSHME ËSHTË ZEMËRIMI DHE DHUNA NJERËZORE. NE TË GJITHË E PËRJETOJMË NË BASHKËJETESËN TONË SOCIALE SE BRENDA NESH KA ZEMËRIM, DHUNË, PIKËLLIM DHE TRISHTIM, POR EDHE GËZIM, AFRIM, DËSHIRË DHE INSTINKT PËR TË LUAJTUR. NDONJËHERË ËSHTË E VËSHTIRË PËR NE TA SHOHIM TË DUKSHMEN.

edukohet keq ose dhunohet në të ardhmen, ky fëmijë do të dhunojë fëmijët e tij siç kanë bërë dhe prindërit e tij me të. Lufta sjell humbje të cilat sjellin urrejtje, hakmarrje, lakmi dhe gjithçka fillon nga e para, duke krijuar kështu luftëra të tjera. Ndoshta në të vërtetë shkaktari i vetëm i fatalitetit të jetës së njeriut është vetë natyra njerëzore.

"Lufta është një akt dhune për të detyruar armikun t'i nënshtrohet vullnetit tonë. Lufta gjithmonë fillon nga një situatë politike dhe shkaktohet vetëm nga një motiv politik. Pra është një akt krejtësisht politik. Lufta është thjesht një vazhdim i politikës me mjete të tjera", (Carl von Clausewitz).

Në kohët e lashta mësuam si Perandoria Romake, gjermanët në shpërnguljen e popujve dhe fuqitë feudale mesjetare ishin krejt të ndryshme, por gjithmonë luftuan njeriun kundër njeriut. Sistemi i parandalimit me armë bërthamore midis dy blloqeve ushtarake, NATO-s dhe Paktit të Varshavës, të udhëhequr nga dy fuqitë botërore, SHBA dhe Bashkimi Sovjetik, bazohej në "balancën e terrorit". Rreziku i një lufte ishte bërë i pallogaritshëm për shkak të "armëve totale" (bombave bërthamore dhe hidrogjenit, raketave balistike) dhe shkatërrimit të sigurt. Lufta u zhvendos në gara të kushtueshme

dhe kërcënuese ekzistenciale të armëve dhe kërcënime dhe kundër-kërcënime të shëndosha strategjiksht.

Pas vitit 1990, u numëruan një numër i madh i luftërave "të reja", të cilat krijuan probleme etnike dhe sociale, duke përfshirë shkatërrimin e shteteve dhe shoqërive.

Karakteristikat e luftës moderne janë nacionalizimi, masat, mekanizimi, shpërbërja e kufijve, dominimi i luftës, duke mos lënë anash edhe iniciatorin dhe dirigjuesin e luftës.

Aktualisht ballafaqohemi me luftën mes Rusisë dhe Ukrainës. Arsyeja e luftës posedon qëllime të ndryshme me veçanti dirixhuese, të cilat populli nuk mund t'i kuptojë asnjëherë. Propaganda mbizotëruese dhe ajo e zhvillimit të luftës është shumë e komplikuar dhe psikologjikisht perfekt e përgatitur. Duhet të jemi të sigurt se qëllimin e luftës, iniciatorët e saj, atë të mirin dhe atë të keqin, nuk do ta kuptoni asnjëherë. Edhe pse ekzistojnë marrëveshje për paqe dhe rend politik në Evropë dhe botë, luftërat zhvillohen pandërprerë, duke demaskuar çdo marrëveshje paqësore. Këto luftëra zhvillohen në forma të ndryshme dhe me interesa të ndryshme.

Që nga lindja e shteteve dhe shoqërive të ndryshme në botë, është diskutuar për luftën si mjet për arritjen e qëllimeve politike.

NATO dhe industria, së bashku për të forcuar mbikëqyrjen detare

Më shumë se 200 përfaqësues të industrisë dhe zyrtarë qeveritarë u takuan në selinë e NATO-s për të adresuar sfidat më të ngutshme në fushën detare. Ata rishikuan se si industria mund të mbështesë më mirë NATO-n në përdorimin e teknologjive në zhvillim dhe ato shkatërruese për problemet operacionale.

Simpoziumi i Industrisë së "Oqeanit Dixhital" u fokusua në mënyrën se si të rritet aftësia e NATO-s për të parë, ndjerë dhe vepruar për të mbrojtur më mirë linjat detare të komunikimit, të cilat janë jetike për sigurinë e zonës euro-atlantike. Diskutimet ishin pjesë e nismës së NATO-s për "Oqeanin Dixhital", e cila përfshin mbrojtjen e infrastrukturës kritike nënujore, duke përdorur teknologjinë për të ofruar mbikëqyrje të vazhdueshme detare dhe aftësi novatore të luftës kundër nëndetëseve.

Nisma e "Oqeanit Dixhital" u nis në vitin 2023 për të rritur ndërgjegjësimin e situatës detare të NATO-s nga shtrati i detit në hapësirë. Ai synon të transformojë ndërgjegjësimin e fushës detare aleate duke përmirësuar koordinimin ndërmjet aftësive kombëtare dhe aleate të përdorura për mbikëqyrjen detare. Këtu përfshihen satelitët dhe sistemet autonome që funksionojnë poshtë dhe mbi det.

Teknologjia është çelësi për rritjen e kapacitetit të aseteve detare të aleatëve dhe partnerëve dhe mund t'i ndihmojë ata të punojnë më ngushtë së bashku për problemet e përbashkëta operacionale. Duke shkuar përtej aftësive konvencionale dhe duke përdorur teknologjinë më të fundit të artit, marinat aleate mund të veprojnë në një mënyrë më në kohë dhe me kosto efektive për të adresuar një spektër të gjerë sfidash sigurie. Kjo përfshin sigurinë e korsive të transportit detar, tubacionet e energjisë dhe kabllot nëndetëse, si dhe luftën kundër piraterisë dhe kërcënimeve që rrjedhin nga ndryshimet klimatike. Gjatë dekadës së fundit, NATO ka testuar dhe integruar përparimet më të fundit teknologjike nga industritë dhe akademitë për të rritur ndërvëprimin përmes stërvitjeve të tilla si REPMUS dhe "Dynamic Messenger".

Në Samitin e Vilniusit në vitin 2023, liderët e NATO-s ranë dakord të krijojnë Qendrën Detare të NATO-s për Sigurinë e Infrastrukturrës Kritike Nënujore brenda Komandës Detare të NATO-s (MARCOM) në Mbretërinë e Bashkuar, për të rritur ndërgjegjësimin për situatën dhe për të përmirësuar parandalimin dhe mbrojtjen. Më herët në vitin 2023, NATO krijoi gjithashtu një Qelizë të Koordinimit të Infrastrukturrës Kritike nënujore në selinë e NATO-s në Bruksel për të përmirësuar shkëmbimin e informacionit dhe shkëmbimin e praktikave më të mira midis aleatëve, partnerëve dhe sektorit privat.

Roli i NATO-s në prodhimin e industrisë së mbrojtjes

NATO luan një rol të rëndësishëm për të ndihmuar aleatët të zhvillojnë aftësitë e tyre ushtarake, duke përfshirë sistemet e armëve, automjetet dhe pajisjet e tjera kryesore. Zhvillimi i këtyre aftësive është një përgjegjësi kombëtare, por koordinimi i NATO-s i ndihmon anëtarët e saj të identifikojnë dhe të prokurorin pajisjet që u nevojiten për të mbrojtur veten dhe aleatët e tyre në çdo kohë, duke përfshirë ekonomitë e shkallës. Ai gjithashtu siguron që sistemet kombëtare të jenë në gjendje të integrohen pa probleme dhe të punojnë së bashku kur është e nevojshme. Puna së bashku me industrinë e mbrojtjes është jetike për këto përpjekje.

Një industri e fuqishme dhe fleksibël e mbrojtjes kontribuon në forcimin e parandalimit dhe mbrojtjes së Aleancës. Aleatët e NATO-s janë të përkushtuar për të mbështetur kapacitetin e prodhimit industrial të mbrojtjes që kërkohet në kohë paqeje, krize dhe konflikti.

NATO luan një rol kyç si një platformë për konsultime dhe vendosjen e standardeve, duke ndihmuar aleatët të harmonizojnë kërkesat e tyre për prokurimin e mbrojtjes dhe duke ndihmuar industrinë të kuptojë kërkesat e aleatëve në mënyrë që ata të mund të ofrojnë një furnizim të qëndrueshëm.

Si pjesë e premtimit të NATO-s për investime në mbrojtje (sipas të cilit aleatët janë zotuar të shpenzojnë të paktën 2% të PBB-së për mbrojtjen), aleatët kanë rënë gjithashtu dakord që të paktën 20% e shpenzimeve të tyre të mbrojtjes duhet t'i kushtohen shpenzimeve kryesore të pajisjeve të reja, duke përfshirë ato të lidhura. Kërkimin dhe zhvillimin.

Në Samitin e Vilniusit të vitit 2023, Udhëheqësit Aleatë ranë dakord për Planin e Veprimit të Prodhimit të Mbrojtjes për të përsheptuar prokurimin e përbashkët, për të rritur kapacitetin e prodhimit dhe për të përmirësuar ndërvëprimin e aleatëve.

Plani i Veprimit të NATO-s për Prodhimin e Mbrojtjes

Pas pushtimit në shkallë të plotë të Rusisë në Ukrainë në shkurt 2022, aleatët e NATO-s po rrisin investimet në prodhimin e mbrojtjes – si për të rritur aftësitë e tyre për parandalim dhe mbrojtje, ashtu edhe për të rimbushur rezervat që janë varfëruar nga mbështetja e tyre ndaj Ukrainës.

Plani i Veprimit për Prodhimin e Mbrojtjes përcakton një sërë veprimesh dhe projektesh specifike për të mundësuar Aleancën të forcojë angazhimin me industrinë e mbrojtjes. Plani përbëhet nga tre tema kryesore: agregimi i kërkesës, adresimi i sfidave industriale të mbrojtjes dhe rritja e ndërvëprimin. Rezultati i Planit do të marrë parasysh zhvillimet dhe përpjekjet e vazhdueshme në organizata të

tjera ndërkombëtare, veçanërisht në Bashkimin Evropian.

Kërkesa agreguese

Përmbledhja e kërkesës nënkupton kombinimin e një numri të madh porosish pajisjesh nga aleatët e NATO-s dhe harmonizimin e kërkesave specifike. Kjo mund t'i sigurojë industrisë kërkesa të qarta dhe të parashikueshme, gjë që ndihmon tregun të kuptojë saktësisht se çfarë kanë nevojë aleatët dhe inkurajon industrinë të investojë në kapacitetin afatgjatë të prodhimit. Plani do të lehtësojë grumbullimin e kërkesës, duke përfshirë kontratat e prokurimit shumëvjeçare; të ndihmojë në identifikimin e mekanizmave më të shkathët të prokurimit dhe financimit; dhe të sigurojë një pasqyrë dhe qartësi të shtuar për industrinë mbi kërkesat e stokut dhe prodhimit.

Plani parashikon përdorim më të madh të të dy kornizave ekzistuese të NATO-s për agregimin e kërkesës, si dhe krijimin e mekanizmave të rinj fleksibël për të adresuar nevojat kritike. Grumbullimi i kërkesës nëpërmjet bashkëpunimit shumëkombësh, duke përfshirë përdorimin e projekteve të dukshmërisë së lartë të NATO-s, mund të ndihmojë në nxitjen e ndërvëprueshmërisë më të madhe të sistemeve kyçe dhe këmbësueshmërisë së municioneve.

Adresimi i sfidave industriale të mbrojtjes

Plani thekson nevojën për kapacitete industriale të mbrojtjes të mjaftueshme dhe të qëndrueshme. Ndërsa më shumë porosi janë bërë nga aleatët, koha e dorëzimit për lloje të caktuara municionesh është zgjatur. NATO po punon për të vendosur një grup metrikash që ndërtojnë një kuptim më të mirë të çështjeve të zinxhirit të furnizimit të industrisë së mbrojtjes dhe kapacitetit të përgjithshëm.

Një Bord i ri i Prodhimit Industrial të Mbrojtjes, i krijuar si rezultat i Planit, mbledh së bashku ekspertë aleatë për planifikimin dhe prokurimin industrial të mbrojtjes, për të ndarë praktikën më të mira në planifikimin e mbrojtjes dhe çështje të tjera të rëndësishme si prokurimi dhe zinxhirit e furnizimit. Takimi inauguroes i Bordit u zhvillua më 13 dhjetor 2023 dhe çoi në krijimin e tre grupeve të punës që do të fokusohen në: kuptimin e kapaciteteve të përgjithshme industriale, zinxhirit e furnizimit dhe ndërvëprueshmërinë dhe çështjet e lidhura me planifikimin industrial. Bordi raporton në Konferencën e Drejtorëve të Armatimeve Kombëtare të NATO-s (CNAD).

Plani i Veprimit gjithashtu nënvizon nevojën për të forcuar

mekanizmat për angazhimin me industrinë dhe për të siguruar që perspektiva e tyre të merret plotësisht parasysh.

Rritja e ndërvëprueshmërisë

Elementi i tretë i Planit është ndërvëprueshmëria dhe standardizimi, me fokus fillestar në municionet vendimtare të betejës tokësore. Ndërvëprueshmëria siguron që të gjithë aleatët të mund të veprojnë së bashku për të arritur qëllime të përbashkëta, duke përfshirë përdorimin e pajisjeve që plotësojnë standardet e NATO-s. Plani përshkruan një sërë aktivitetesh për të përmirësuar procesin e rishikimit të standardeve të materialit, për të rritur dukshmërinë mbi statusin dhe nivelin e zbatimit të standardeve në të gjithë Aleancën dhe për të mbështetur standardet e materialit të NATO-s në kërkesat kombëtare të aftësive të Aleatëve për industrinë.

Ruajtja e avantazhit teknologjik të NATO-s

Në Samitin e Uellsit të vitit 2014, Aleatët e NATO-s miratuan Betimin e Investimeve në Mbrojtjes, sipas të cilit ata ranë dakord të angazhonin një minimum prej 2% të Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB) për shpenzimet e mbrojtjes deri në vitin 2024, në mënyrë që të vazhdonin të siguronin gatishmërinë ushtarake të Aleancës.

Si pjesë e këtij zotimi, aleatët e NATO-s ranë gjithashtu dakord që të paktën 20% e shpenzimeve të mbrojtjes duhet t'i kushtohen shpenzimeve për pajisje të reja kryesore, duke përfshirë kërkimin dhe zhvillimin shoqëruar. Kjo metrikë perceptohet si një tregues vendimtar për shkallën dhe ritmin e modernizimit; aty ku shpenzimet nuk arrijnë të përmbushin udhëzimin prej 20%, ekziston një rrezik në rritje të vjetërsimit të pajisjeve, rritjes së boshllëqeve të aftësive dhe ndërvëprimin midis aleatëve dhe një dobësim i bazës industriale dhe teknologjike të mbrojtjes.

Përveç ndërmarrjes së hapave për të siguruar një nivel të qëndrueshëm të prodhimit industrial të mbrojtjes, NATO gjithashtu bashkëpunon me industrinë e mbrojtjes për inovacionin në mënyrë që të ruajë avantazhin teknologjik të Aleancës.

Teknologjitë në zhvillim dhe përçarës si intelijenca artificiale, sistemet autonome, teknologjitë bioteknike dhe kuantike po ndryshojnë karakterin e konfliktit. NATO po punon me aleatët, partnerët dhe sektorin privat për të zhvilluar dhe adoptuar teknologji të reja, për të formësuar standardet globale dhe për të integruar parimet e përdorimit të përgjegjshëm që pasqyrojnë vlerat demokratike të Aleancës.

Kanadaja i bashkohet nismës së NATO-s për municione ajrore

Kanadaja i është bashkuar kornizës së NATO-s për Municionet Vendimtare të Betejës Ajrore (ABDM), e cila redukton kostot dhe kohën e dorëzimit të municioneve. Marrëveshja u nënshkrua në margjinat e një takimi dy-vjetor të drejtorëve kombëtarë të armatimeve të NATO-s.

Në vitet e fundit, NATO ka ndihmuar aleatët dhe partnerët për të krijuar iniciativa inovative shumëkombëshe, të cilat kanë reduktuar koston për municionet e drejtuara me saktësi me 15 deri në 20 për qind dhe kanë reduktuar afatet kohore të dorëzimit deri në një vit. Këto nisma ofrojnë aftësi kritike për Aleancën në kushte më të favorshme, duke përmirësuar ndërvëprueshmërinë dhe mënyrën se si mund të ndahen stoket. E gjithë kjo i bën ushtritë e NATO-s një forcë më të unifikuar.

I nisur në vitin 2014, korniza ABDM është një nga projektet shumëkombëshe të NATO-s me dukshmëri të lartë, përmes të cilit aleatët grumbullojnë municionet dhe kërkesat e tyre për raketa për të gjithë domenin ajror dhe i konvertojnë

ato në blerje shumëkombëshe. Në gjysmën e parë të vitit 2024, Aleatët do të kenë lidhur kontrata të reja përmes ABDM me vlerë rreth 360 milionë euro.

ABDM mbështetet drejtpërdrejt nga Agjencia e NATO-s për Mbështetjen dhe Prokurimin, e cila ka qenë thelbësore në uljen e kostove dhe përsheptimin e dërgesave përmes këtij kuadri. Kjo forcon parandalimin dhe qëndrimin mbrojtës të NATO-s dhe ofron më shumë mundësi për aleatët për të rritur mbështetjen e tyre për Ukrainën.

Prof. Asoc. Dr. Zaho GOLEMI

(Me rastin e 110-vjetorit të Kuvendit lab të Shtëpëzimit, në nderim të kapedanëve të këtij Kuvendi, Selam Musa Salaria, Halil Huto Sullo, Sulo Beqiri (Sulo Beqir Bedaj), Mersin Gjoça, Sali Murat Vranishti, Çerçiz Ago Topulli, Bajram Ligu (Prongjia), Hasan Xhiku, etj. Pjesëmarrjes në këtë kuvend të kapitenit holandez De Val (De Waal), lejtanti Juljus Sonne, ekipit mjekësor holandez të përbërë nga mjekët ushtarakë Tido Reddinguis dhe Van Vliet si dhe civili De Groot. Në mirënjohje edhe për atdhetarin Manxhar Taka që ka shkruar para një dekade librin “Drithërimat e Katërmbëdhjetës”, që hedh dritë mbi egërsinë e qeveritarëve dhe ushtrisë greke që ishin vërsulur 110 vite më parë kryesisht kundër popullsisë myslimane shqiptare të Labërisë, ku vullnetarët patriotë e atdhetarë të Labërisë e më gjerë jo vetëm që kundërshtuan burrërisht pushtimin dhe makinacionet asimiluese, por u thanë “ndal” barbarive greke në Shqipërinë jugore. Nderim burrave që shkruan histori me trimëri, mençuri dhe vendosmëri si dhe nderim në përjetësi gjakut të të rënëve!).

Shtëpëzi është një copëz e historisë kombëtare shqiptare. 110 vjet më parë, më 10 prill 1914, malet e Labërisë kishin hequr qelshen e bardhë të dëborës. Në këmbët e tyre jeta rridhte “e qetë”, por e shqetësuar që në zhargonin popullor është quajtur “drithërimat e katërmbëdhjetës”. Gjithë fshatrave të jugut dhe mbarë Labërisë i kanosej një prej gjëmave më të tmerrshme të shekujve. Qeveria e Ismail Qemal Vlorës ia kishte besuar kontrollin e vendit Komisionit Ndërkombëtar të Kontrollit (KNK). Vilhelm Vidi kishte disa ditë që kishte zbaritur në Durrës dhe “sundonte” në një zonë të papërfillshme në Durrës. Vendi ishte rrethuar me dhëlpëri nga “ujqër” të të gjitha ngjyrave. Gjarpërinjtë e kombit shqiptar ishin ngritur për të copëtuar trupin e një Shqipërie londineze ende pa unitetin e duhur. Jugut dhe veriut të vendit i ishin veshur ushtritë mercenare të lakmive të megalidhesë dhe të naçertanjes të planifikuar në skutat më të errëta të barbarisë ballkanike. Në Gjirokastrë “shqiptari” famëkeq Zografos kishte ngritur një qeveri që trembej vetëm nga kapedanët e Labërisë. Dhe këta kapedanë folenë e kishin në zonat më luftarake, ku në magje bashkë me bukën gatuhesh liria, liria që rrugën e niste në odat dhe në kuvendet e Labërisë, atje ku lidhej besa dhe niste veprimi luftarak i kryengritjes së përgjithshme popullore. Në këto kushte ogurzeza për Shqipërinë e shqiptarët, për t’i thënë “ndal” dorës kriminale pushtuese nga Jugu në Shtëpëzin historik, kemi një eveniment memorial për Labërinë, për Shqipërinë dhe për mbarë kombin shqiptar, që në gjuhën historiografike është i njohur si Kuvendi i besëlidhjes popullore të Shtëpëzimit. Është kjo arsyeja që ndryshe këtij kuvendi i thonë: “Besa e Labërisë në Shtëpëz”, që ishte besë e shpresë për Shqipërinë.

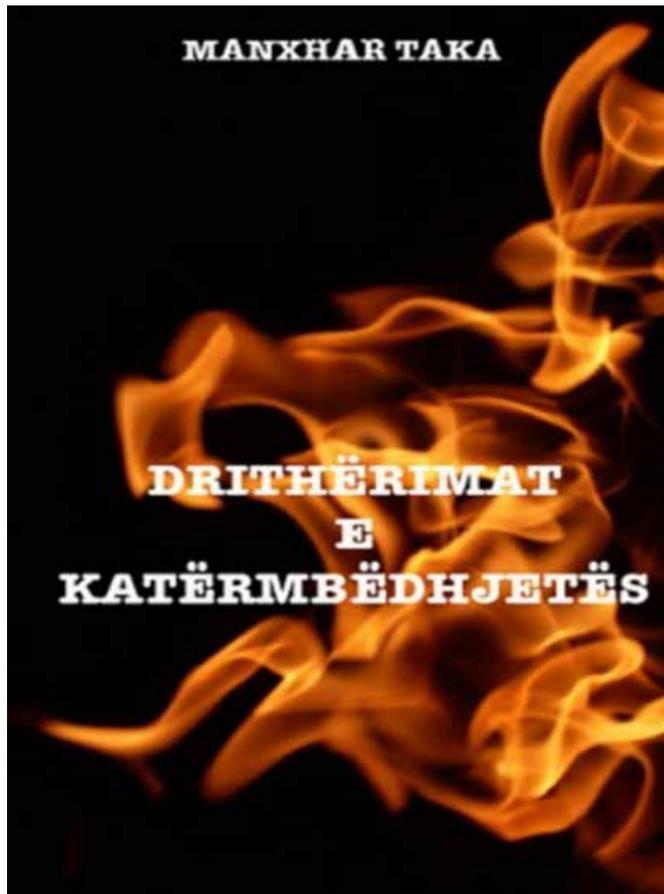
Kapedanët e Labërisë në Shtëpëzin historik

Fshatrat, njerëzit dhe kapedanët e Labërisë ishin të gjithë gjerdan në kuvende. Kjo u vërtetua edhe në njoftimin gojë më gojë në gjithë Labërinë e më gjerë: “Kapedanët në takim në Shtëpëz, për t’i bërë ballë hasmit që ka ardhur tek dera. Thirrjes iu përgjigjen të gjithë prijësit e çetave. Të gjithë shkuan në Shtëpëz në kuvendin historik të prillit 1914. Kapedanët lidhën besën për luftë ndaj andartëve. Kanë kaluar 110 vjet dhe Shtëpëzi është po ai, mes gjelbërimit me kokën “pështetur” në faqe të malit dhe që ngjason me bedenat e një kalaje të stërlashtë. Edhe pse ka humbur gjallërinë ende ka vellon jeshile të hijeshisë e të qetësisë. Shtëpëzi të fton si në një ballkon ku lugina e Drinos duket në pëllëmbë të dorës, nga Lekëli deri në Kakavijë. Përballë tij qëndron hijerëndë manastiri i Cepos, vendi i Zotave, karakoll mijëvjeçar i mbushur me ngjarje heroike, kuvende, ku “shkruhej” e ardhmja e gjithë trevës. Në të djathtë lugina e lumit të Kardhiqit që kullon bardhësi dhe që përfundon me qafën e Skërficës dhe atë të Shtufit. Mali i Gjerë, mali i Lucës dhe mali i Pusit mbyllnin horizontin me rryma ajri të freskëta mëngjesore, për t’ia lënë vendin ditës së ndritshme gjithë diell.

Si fishekë gjerdani për kombin arbëror

Është fakt se, sa herë binte briri i luftës labët, gjirokastritët, lunxhiotët, tepelenasit e përmetarët ishin bashkë, sikurse thotë polifonia, lidhur “si fishekë gjerdani”. Kështu ishin mbledhur edhe në fillim të prillit 1914 para e kuvendi të kapedanëve dhe prijësve. Nga Fushëbardha Halil Sullo, legjenda e pushkës, burrërisë dhe mendjemprehtësisë së bashku me katër djem fushëbardhas: Dalip Kondi, Surja Tefa, Rizal Muho e Sejdi Baho. Nga Golëmi ishte koordinatori i katër çetave Sulo Beqiri, luftëtar trim dhe i mençur, që me kismën e katër çetave që drejtonte shkroi epope lavdie. Po kështu nga Zhulati Mersin Gjoça kapedan e prijës, figurë shumë e njohur popullore krahinore, por dhe trimi Hazhi Zeman Muxhai. Gjithashtu merrnin pjesë luftëtarë kombëtar Çerçiz Topulli, që vinte nga fronti i përjetshëm i luftërave për liri. Çerçizi kishte shkruar me gjak historinë kur çeta e tij me Hito Labin (Lekdushin) dhe Bajram Ligu (Prongjia) shtrinë përtokë bimbashin osman, tronditën themelet osmane me betejën në Mashkullorë dhe kishin mbjellë farën e lirisë në çdo fshat. Në Kuvend kishte ardhur dhe trimi e luftëtar i paepur Hasan Xhiku, legjenda e të gjithë luftërave me osmanët, grekun e italianin e 20-tës. Nga Salaria kishte ardhur Selam Musa Salaria

BESA E SHTËPËZIMIT, BESË E SHPRESË PËR SHQIPËRINË

me një pjesë të çetës së tij; nga Vranishti historik ishte kapedan Sali Vranishti, që ka hyrë në histori me këngën “Kapedan Sali Vranishti sa rrojte të punojë gishti...”, etj. Prijës e kapedanë të tjerë shkuan në kuvendimin e Shtëpëzimit, ku ishin mbledhur përfaqësitë e gjithë fshatrave të Kurveleshit të sipërm dhe të Kardhiqit si dhe nga luftëtarë të Lunxhërisë si dhe fshatrave të tjera përreth.

Pesë holandezë në Shtëpëz në Kuvendin e Labërisë kundër andartëve

Kuvendi i Shtëpëzimit ishte vlerësuar dhe nga ekipi holandez që kishte ardhur në Shqipëri për ngritjen e xhandarmërisë ushtarake shqiptare dhe me bekimin e Fuqive të Mëdha të kohës. Ishte koha kur Fuqitë Europiane ishin “bindur” se edhe Shqipëria duhej të krijonte Shtetin e vet sipas modelit Perëndimor. Gjithsesi kufijtë territorialë shtetërorë do të ishin ata, që u përcaktuan nga Konferenca e Ambasadorëve në Londër në vitin 1913. Është fakt i njohur historik se gjatë Luftërave Ballkanike 1912 - 1914, e sidomos pas largimit të pashmangshëm të Princit Vilhelm fon Viddi, më 3 shtator 1914, por edhe gjatë shtjellimit të ngjarjeve të Luftës së Parë Botërore, Shteti Shqiptar u zhduk: territori i tij u shndërrua në fushëbetejë për fqinjët dhe objekt këmbimi për Fuqitë e Mëdha. Antanta e përdori këtë territor si karrem për të tërhequr në kampin e saj Greqinë, duke i dhënë “licencën” të pushtojë Korçën e Gjirokastrën, sikurse i premtoi Italisë se, do të lejohej të vendosej në portin e Vlorës dhe në ishullin e Sazanit.

Në takim ishin edhe kapiteni holandez De Val (De Waal), lejtanti Juljus Sonne si dhe ekipi mjekësor i përbërë nga ushtarakët Tido Reddinguis, Van Vliet dhe civili De Groot. Takimi i Shtëpëzimit u inicua nga holandezët mbështetur nga një batalion i xhandarmërisë shqiptare. Qëllimi ishte që të vëzhgohej nga afër tërheqja e ushtrisë greke dhe rivendosja e autoritetit të shtetit shqiptar nën drejtimin e Vilhelm Vidit. Në fakt ishte direktiva e Fuqive të mëdha. Ushtria e grekut po tërhiqej nga Picari, Fushëbardha e Kardhiqi. Urdhri i fuqive të Mëdha ishte që ata të dilnin jashtë kufirit të njohur të “Shqipërisë londineze” të miratuar nga Konferenca e Ambasadorëve. Takimi i Shtëpëzimit ishte përzgjedhur në kohën e vendin e duhur. Shtëpëzi ngjante si një vendkomandë lufte në faqe të malit, që priste e përcillte kapedanë, ku lidhej besa si gjerdan i gatshëm për betejë.

Kuvendi i Shtëpëzimit - “Besë për lirinë, besë për Shqipërinë” Labëri, djemtë t’i bën guri, Përuken, veç tek flamuri!

Burrat e bashkuar në idealin e lirisë lidhën besë që do të zinin pikësëpari të pesë shtigjet e Labërisë, por shtegu i parë ishte qafa e Skërficës. Ata u bashkuan kundër synimeve të qeverisë autonomiste të Vorioepirit me seli në Gjirokastrë. Oshtiu zëri i kapedanit e kryeplak i Fushëbardhës Halil Huto Sullo, i cili kërkoi nga holandezët vetëm armë dhe municion se gjithë burrat e fshatit ishin të gatshëm për luftë. Kishin vetëm pak mauzer, maliher e disa nagantë. Një pjesë e tyre të fshehur në Qafë Dardhë, që të mos i gjenin ushtarët andartë të kapitenit grek Xhavarrës (komandant i postës greke në 1913-1914). Këto anë nuk kishin pasur donjëherë ndihmë shteti deri në këtë periudhë. Për herë të parë shikonin dhe mjekë holandezë në Labëri. Personel mjekësor tradicional kanë qenë nënat labe dhe ilaçet popullore si melhem për plagët si dhe shehlerët, hoxhallarët e ca “doktorë” pleq e plaka që mjekonin me mjete rrethanore. Foli Sulo Beqiri,

Kapedan Çerçizi, Xhaferi nga Gusmari, Latifi nga Progonati... “Fermani i kuvendit të Shtëpëzimit” ishte i qartë: “...të mbyllet me çdo kusht e me çdo sakrificë Skërfica, kjo portë e moçme e Labërisë nga kapedan Halil Sullo dhe burrat e Fushëbardhës, Zhulati e Rrëzomës, por edhe luftëtarë të tjerë. Kapedan Sulo Beqiri me çetat e tij u vendos nga Manastiri i Cepos, Qafa e Shtufit, Gryka e Kaparielit dhe Rehovës, Jomenin dhe me radhë..., gjithë shtigjet e Kurveleshit dhe të Labërisë”. Duke u bazuar në ngjarjet e luftës së vullnetarëve labë kundër ushtrisë greke, në pranverën e vitit 1914, të shkruara bukur edhe në librin e intelektualit Manxhar Taka “Drithërimat e Katërmbëdhjetës”, ndalimi i mësymjes së andartëve u mundësua më 22 prill 1914, nga forcat e vendosura të rreth 700 luftëtarëve të Labërisë dhe jo vetëm. Edhe një herë vërtetohet ajo që thoshte is-kryeministri i fqinjëve grekë Eleftherios Kyriakou Venizelos (1864-1936): “Le të ketë një çik Shqipëri, po të mos ketë Labëri”. Historia e luftërave për liri nuk do të reshtë dhe as do të dorëzohet përballë civilizimit, përbashkimit në institucionet ndërkombëtare dhe as përballë globalizmit. Paska qenë e shkruar që thënia proverbiale të jetë plotësisht e vërtetë: “Labëri, djemtë t’i bën guri, Përuken, veç tek flamuri!”.

Dyfeku - zanat i Labit

Krismat për lirinë përcjellin historinë në një krahinë e trevë luftarake të panështruar ndaj çdo pushtuesi. Ishin këta prijës dhe çetat e tyre që përbaltën akademikët ushtarakë fqinjë, që hodhën në koshin e plehrave të historisë strategjitë e tyre, përfshi edhe ata ushtarakë grekë që kishin studiuar në akademitë gjermane. Kishin kaluar gjithë jetën me armë në dorë. Në Shtëpëz nuk munguan edhe romuzet, kur oficerët holandezë kërkonin t’u mësonin labëve artin e luftës si dhe armët. Ata nuk e dinin se shqiptarët kishin lindur me armë. Labët ishin mjeshtër kur merrnin nishan në zemër dhe dinin t’i dërgonin plumbat në lule të ballit.

Djalëria e Labërisë këpuste edhe fijen e gjalmit me plumb. Dyfekun e kishin zanat. “Mësimi” i armëve në Shtëpëz nga lejtanti Juljus Sonne i njohu me arsenalin e armëve të andartëve grekë që pothuaj ishin që të gjitha të markave bavareze gjermane me pushkë gjysmë automatike, mitraloza e armë artilerie, topa të kalibrave të lehtë e të mesëm, por dhe thikat që mbanin në brez. Depërtimi në gojëdhënë popullore, në arkivën e përjetshme të shqiptarit, por dhe në fondet dokumentare gjejmë ende krismën e betejave popullore të 120 burrave në Fushëbardhë, 60 burrave në Zhulat, 170 luftëtarëve të Golemit, 100 luftëtarëve të Lekëdushit, 80 luftëtarë të Gusmarit, 46 burra të Rexhinit, 110 burra të Nivicës dhe çdo fshati të Labërisë.

Në roje të tokës shqiptare

Kuvendi i Shtëpëzimit ishte një odë burrash në ballkonin e luginës së Drinos. Atje lidhej besa që çdo pëllëmbë të tokës shqiptare të kthehej në xhephane lufte, për t’u shenjtëruar: “ruajtja e tokës shqiptare”. Shtegu i Fushëbardhës në Labëri përpara se të futej në bankëprovën e historisë kishte marrë bekimin e Kuvendit të Shtëpëzimit. Po ashtu edhe xhephanja e Cepos. Lufta në Skërficë dhe në Cepo janë prova më e mirë e besës së Shtëpëzimit, e këtij kuvendi historik, që i shërbeu denjësisht çështjes kombëtare shqiptare. Kështu Lufta e përgjakshme nga 20 deri më 26 qershor 1914 në Skërficë, ku Çeta e Fushëbardhës që kishte dhe djem luftëtarë nga Zhulati, Golemi, Picari, Libohova, Gjirokastra, Delvina, Rrëzoma që në total shkonin mbi 120 luftëtarë e që komandoheshin nga Halil Sullo, në shtegun e parë të Labërisë shkuan epope lavdie. Luanët flisnin me grykën e maliherit ndaj pesëqind andartësh. “Kali i Trojës”, nuk mundi të mposhtë “Patkoin strategjik” të Skërficës deri në largimin e gjithë banorëve drejt Vlorës. Fushëbardha e Skërfica ngelën të lidhura pazgjidhshmërisht nëpër shekuj sikurse edhe në betejën me andartët. “Patkoin strategjik” të Skërficës e “zbuluan” për herë të parë dhe u ndeshën legjionet romake, Pirro i Epirit tregoi muskujt në emër të forcës dhe krenarisë kaone, duke bërë që të lartësohej lavdia e forca e madhështisë ilire. Në Skërficë me marrëveshje me Papa Zhulin kaloi Boemundi, por u bë shteg i pakalueshëm për gjithë hasmët e të pabesët e Shqipërisë. Skërfica dhe Fushëbardha si binjake historike në mbretërinë e Zotave. Shkalla e Bregu i Erëzës bashkë me qafën e pesë priftërinjve janë mbushur me legjenda e mite që i pështjell Lëmëthi me mistere historike. Ato janë dëshmitare nga kaluan romakë, bizantinë, venecianë, osmanë, grekë etj. Vendasit u ndeshën me perandoritë në Gjashtë, Lëkurës, Sarandë, Delvinë, Rrëzomë në të gjithë Kaoninë. Liria, dinjiteti, krenaria kanë shoqëruar në shekuj luftëtarët fushëbardhas, zhulatas..., në barrikadën e shekujve. Ndaj u bënë barrikadë për andartët e 1914-ës, dhe ngelën në përjetësi në memorialin “Fushëbardha 2014” më i madhi në Labëri, që u kushtohet nëntë dëshmorëve që ranë në Skërficë. Nuk harrohet “përqafimi” bajonetë më bajonetë e thikë më thikë me pushtuesit në Skërficë. Kaonia, Labëria, Fushëbardha ecin... në rrugën e prosperitetit. Dëshmorët e djeshmja dhe e sotmja bashkë. Rruga aty këtu ndriçon nga gurët e shndritshëm fosforikë, që Fushëbardha i ka me bollëk, ngjan si bulevard pedonaleje e ndriçuar me drita të “mbira” nga dheu. Ato rrezatojnë vetëm lart. Dëshmorët e 14-ës, luftëtarët e tjerë në Skërficës nuk bënë pakt me dredhinë, sepse nuk u zihej besë të pabesëve. Dëshmorët u trupëzuan me kalanë natyrore të Skërficës, portën e parë të Labërisë. Ata ngelën në panteonin e kombit e memorien popullore të Kardhiqit, Rrëzomës, Labërisë, mbarë kombit shqiptar.

Prof. Asoc. Dr. Bernard Zotaj

Dukuri të kryengritjes së Malësisë së Madhe të vitit 1911

(Në kuadrin e 113-vjetorit të shpërthimit të saj)

Rreth fillimit të kryengritjes

Më 24 mars të vitit 1911, filloi kryengritja e malësorëve të Hotit, të udhëhequr nga Dedë Gjon Luli, nga Gjek Marash Gjeloşi etj., të cilët filluan veprimet e armatosura duke sulmuar fortifikatën kufitare të Rapshës. Veprimet luftarake u shtrinë shumë shpejt në Grudë, në Kelmend dhe në Kastrat. Shpërthimi i kryengritjes shkaktoi panik tek autoritetet osmane në Shkodër, të cilat menduan të përdornin si mjet për ta penguar kryengritjen me fanatizmin fetar, duke synuar të nxisin përçarjet e grindjet fetare ndërmjet shqiptarëve myslimanë e katolikë. Në të njëjtën kohë xhonturqit hapën fjalë në të katër anët, se malësorët kryengritës ishin vegla të krajlit të Malit të Zi, domethënë të një shteti të krishterë. Për të nxitur konfliktin ndërmjet shqiptarëve, autoritetet osmane u shpërndanë myslimanëve të qytetit dhe të rajoneve përreth 4.000 armë. Por popullsia myslimane e priti me shpërfillje këtë propagandë. Vetëm një pjesë e vogël e atyre që morën armë luftuan kundër malësorëve. Edhe këta nuk i shqetësonte përkatësia fetare e Malit të Zi, por synimet e tij të njohura ndaj trevave shqiptare dhe qytetit të Shkodrës.

Kryengritja përfshiu dhe krahinat e Malësisë së Madhe. Numri i kryengritësve arriti brenda pak ditësh në 3.000 luftëtarë. Më 28 mars kryengritësit morën qytezën e Tuzit. Garnizoni i vogël ushtarak dhe qeveritarët u detyruan të mbylleshin në kalanë Shipshanik. Më 30 mars, 400 malësorë sulmuan Koplukun, por u tërhoqën për mungesë armësh e municionesh. Po më 30 mars u bë në Cetinë mbledhja e udhëheqësve të kryengritjes, e cila miratoi një memorandum drejtuar Fuqive të Mëdha. Në këtë dokument kërkohej paprekshmëria e territoreve shqiptare; të njëjhej gjuha shqipe si gjuhë zyrtare në të katër vilajetet, në zyra, në gjyqe, si dhe në mësimin në shkolla; të gjithë nëpunësit në Shqipëri të ishin shqiptarë dhe të njëjhej zyrtarisht kombësia shqiptare; të ardhurat buxhetore të shpenzoheshin në dobi të vendit; ushtarët shqiptarë të mos shërbenin jashtë trojeve shqiptare, me përjashtim të rasteve të luftës. Memorandumi u nënshkrua nga Muharrem Bushati, Isa Boletini, Sokol Baci, Dedë Gjon Luli, Abdulla Aga, Preng Kola dhe Mehmet Shpendi. Shtypi i kohës theksonte se, megjithëse kryengritja zhvillohej në një trevë të ngushtë, të banuar kryesisht nga katolikë, kryengritësit dolën me kërkesa kombëtare. Ata në thelb kërkuan autonominë e Shqipërisë.

Kryengritja u zhvillua vetëm në zonën e Malësisë së Madhe, në kuadrin e kryengritjeve shqiptare të viteve 1910-1912. Kryengritja përfshiu dy momente të rëndësishme të veprimeve luftarake. Kryengritja nisi me sulme, momenti i parë dhe vazhdoi me momentin e luftimeve mbrojtëse. Momenti i nismës nuk vazhdoi gjatë, nuk i kapërcyen kufijtë e zonës ku shpërtheu kryengritja dhe brenda disa muajve, kryengritësit u gjendën përballë forcave të shumta turke të ardhura nga Rumelia, Anadoli e pjesë të tjera të Perandorisë Osmane. Me gjithë qëndresën dhe këmbënguljen e madhe që treguan kryengritësit, në fund ata u thyen.

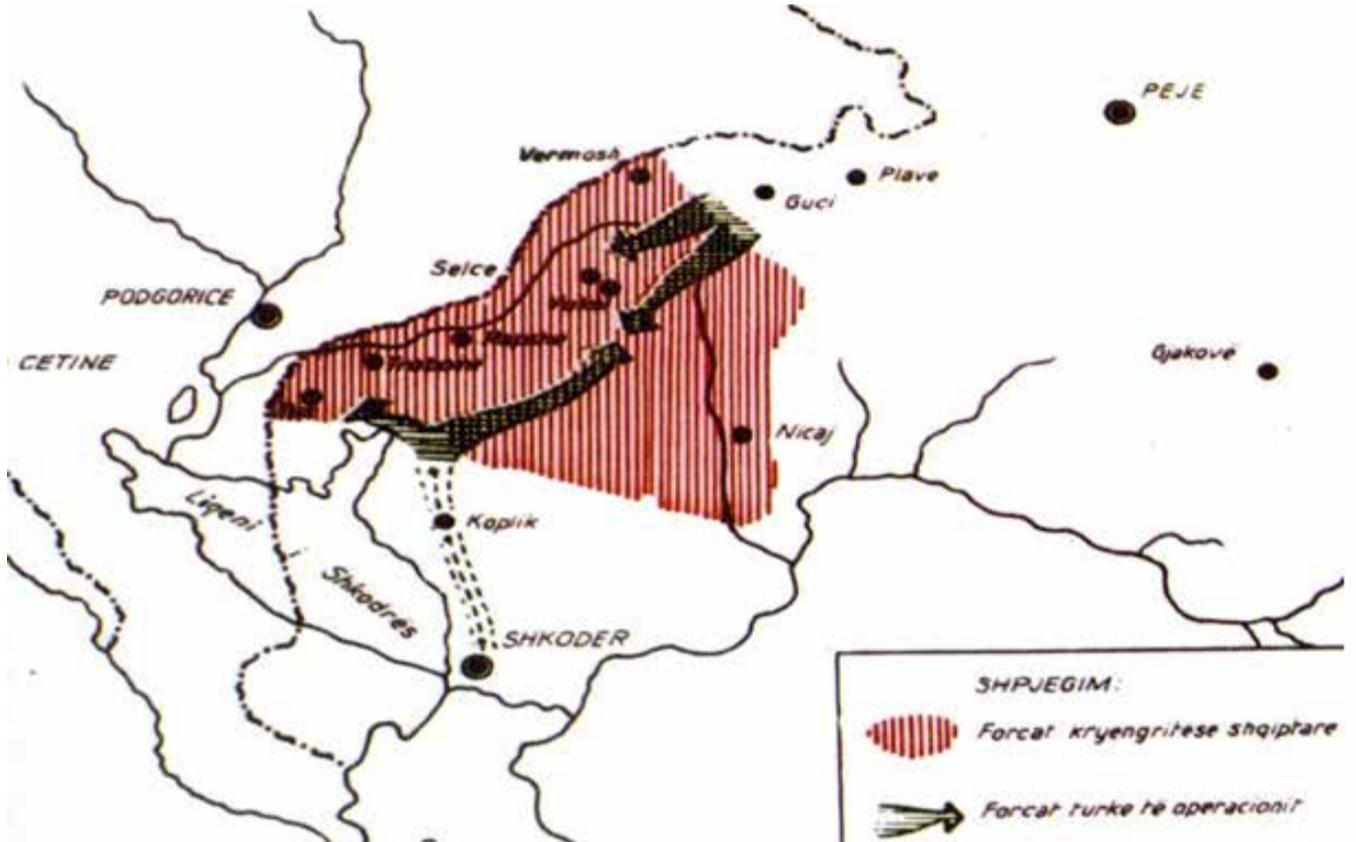
Karakterit masiv i kryengritjes

Kryengritja e Malësisë së Madhe shpërtheu në fund të marsit dhe vazhdoi deri në korrik 1911. Në të morën pjesë të gjitha forcat e mundshme luftarake të Malësisë së Madhe, rreth 4 000 luftëtarë. Momenti i nismës ishte 24 marsi e që vazhdoi deri më 10 prill. Gjatë kësaj periudhe kryengritësit në fillim në çeta dhe më vonë të bashkuar në dy grupe, të Hotit e Grudës dhe të Kastratit e Shkrelit mësynë përkatësisht në drejtimet Hot-Tuz dhe Kastrat-Koplik. Duke sulmuar befasisht, me veprime të shpejta, kryengritësit brenda tre-katër ditëve të para çliruan krejt Malësinë e Madhe, duke përfshirë Tuzin, Fushën e Krajës, Fushën e Koplikut dhe Vermoshin. Gjatë gjithë muajt prill, si rezultat i ardhjes të forcave të shumta turke, afërsisht 30 000 veta, kryengritësit kaluan në mbrojtje. Në muajt prill-maj deri nga mesi i qershorit u zhvilluan një varg luftimesh të përgjakshme kundra katër divizioneve turke që zhvilluan mësymjen bashkëqendrore. Kryengritësit luftuan me një vendosmëri dhe energji të rrallë, e thajse i gozhduan në vend forcat turke, duke i zbrapsur shumë herë e në shumë drejtime, sulmet e tyre me gjithë epërsinë e madhe që ata kishin 7-8 herë, më shumë se e kryengritësve. Nga mesi i muajit korrik luftimet morën karakter pozicional, ndërsa më tej erdhën duke rënë derisa në fillim të gushtit në bazë të një marrëveshjeje dypalëshe u bë armëpushimi.

Strategjia e kryengritjes

Detyrat strategjike kjo kryengritje i zgjidhi dhe i plotësoi duke u mbështetur në forcat e popullit shqiptar dhe në përputhje me mundësitë e rrethanat konkrete të zonës. Kryengritja ishte masive, dhe metodë bazë kishte shpërthimin e luftës dhe të veprimeve luftarake në të gjithë krahinën. Plani strategjik i kryengritjes përshkohej nga ideja e çlirimit dhe mbështetjes në zhvillimin e veprimeve masive luftarake, në vijimësi, duke shfrytëzuar terrenin për një kohë të gjatë, të zhvillohej mësymja që të arrihej dëmtimi i rëndë i taboreve ushtarakë turk dhe pastaj të detyroheshin ato të kapitullonin dhe të largoheshin nga zona dhe prej Shqipërisë.

Njësisia bazë e formacioneve ishin çetat patriotike, të cilat me thirrjen për t'u hedhur në kryengritje u bashkuan dhe krijuan grupe të mëdha me efektiv nga 2 000-3 000 luftëtarë. Grupimet e kryengritësve ishin formacione luftarake vullnetare të përkohshme dhe nuk kishin strukturë ushtarake të rregullt. Gjatë veprimeve luftarake ruajtën kompaktesinë, realizuan mirë bashkëveprimin me njeri-tjetrin etj. Problemin e armatosjes dhe të furnizimit me ushqim

të kryengritësve, udhëheqësit kryengritës e mbështetën kryesisht në popull. U bënë dhe disa përpjekje për blerjen dhe marrjen e armëve, por ato genë fare të parëndësishme kundrejt nevojave që kishin kryengritësit. Tipar dallues i kryengritjes ishte lufta për kapjen dhe zotërimin e nyjave dhe pozitave më të forta, nga mbrojtja e të cilave varej mbarëvajtja e saj.

Një nga çështjet e strategjisë së kryengritjeve ishte edhe siguria i udhëheqësve dhe drejtuesve ushtarakë të kryengritjeve. Gjatë kryengritjes së Malësisë së Madhe për udhëheqjen e luftës u formuan një grup ose këshill drejtues prej krerëve të krahinave përkatëse në krye të të cilave u vunë patriotët dhe luftëtarët e shquar si Dedë Gjon Luli, Gjek Marash Gjeloşi, Zenel Shabani, Prend Marashi, Dedë Nikaj, Mehmet Shpendi, etj. Drejtimi i çetave e grupeve luftarake realizohej nga krerët malësorë dhe prijësit popullorë me cilësi të larta morale, me autoritet e përvojë luftarake të pasuar dhe nga aftësi ushtarake.

Taktika e luftimeve

Taktika, si nga forma dhe përmbajtja ishte origjinale e mbështetur kryesisht në tabanin kombëtar dhe në përvojën luftarake shekullore. Taktika e kësaj kryengritjeje arriti zhvillimin më të madh në krahasim me të gjitha format e përdorura më parë në luftën e armatosur të popullit shqiptar kundër sundimit otoman. Në kompleksitetin e veprimtarisë luftarake në këtë kryengritje u shfaqën forma të larmishme luftimi mësymës dhe mbrojtës. Luftimi mësymës u zhvillua thajse gjatë gjithë periudhës së kryengritjes. Tipari i përgjithshëm i mësymjes ishte se ato fillonin nga rajone fshatare e zona malore dhe drejtoheshin mbi forcat turke në qytete dhe zona të ulëta. Si rregull, pas dhënies së sinjalit ose lajmërimit disa çeta dhe grupe niseshin për luftë. Në rrugë e sipër ato bashkoheshin, ndanin e përcaktonin detyrat, i afroheshin objektivit dhe pastaj në koordinim me njëra-tjetrën hidheshin në sulm. Pas kësaj, në ndihmë të tyre shkonin edhe vullnetarë të tjerë të rrethinës së qytetit ose çeta e grupe krahinash të afërta. Si rrjedhojë e shpejtësisë, befasisë, shtimit gradual të forcave dhe sulmeve të shpeshta ato në shumë raste i detyruan forcat turke të tërhiqen.

Mësymja dhe sulmet e kryengritësve të Malësisë së Madhe patën zhvillime tepër të shpejta, ishin të befasishtë, lëvizja e forcave u bë natën dhe fillimisht në më pak forca se ato të armikut që ishte objekt i mësymjes së tyre. Sulmet filluan natën, më 24 mars nga një çetë prej 10 luftëtarësh që kishte shtatë pushkë kundër postës turke që kishte 30 ushtarë. Po këtë ditë u hodh në sulm dhe një çetë tjetër po kaq e vogël, ndërsa deri në mbrëmje, numri i luftëtarëve të këtyre çetave arriti në rreth 100 luftëtarë. Deri në mëngjesin e 26 marsit ishin formuar shumë çeta me rreth 800 luftëtarë, të cilët sulmuar të gjitha postat kufitare dhe repartet turke. Në kuadrin e këtyre sulmeve pak malësorë sulmuar natën afërsisht 350 ushtarë turq në fortifikatat e Malit të Deçitit dhe u shkaktuan dëme të rënda e i detyruan të tërhiqen prej andej. Mbi bazën e sukseseve të sulmeve të para dhe të epërsisë numerike që arritën kryengritësit e Malësisë së Madhe formuan dy grupe të mëdha me 1 000 luftëtarë secili dhe zhvilluan mësymje prej Hotit e Grudës në drejtim të Tuzit e Krajës dhe prej Kastratit të Sipërm e Shkrelit drejt Koplikut. Ndërkaq në drejtimin e Vermosh-Selcë u kalua në mbrojtje ndaj forcave të shumta turke, afërsisht një divizion, të ardhura prej Rrafshit të Dukagjinit. Pasi çliruan rajonet e mësipërme u planëzua mësymja në drejtim të qytetit të Shkodrës.

Luftimet mbrojtëse

Luftimet mbrojtëse patën karakter të qëndrueshëm dhe aktivitet të madh. Mbrojtja në këto kryengritje synoi të ndalonte përparimin

e armikut, ta dëmtonte rëndë atë, madje dhe ta asgjësonte. Në përshtatje me këtë qëllim ajo u organizua me forca të mëdha, u shfrytëzua me mjeshtëri terreni, u përdor mashtrimi i armikut, futja e tij në kurth etj. Luftimet mbrojtëse të Malësisë së Madhe patën karakter të qëndrueshëm dhe veprues. Si rregull kryengritësit mbronin të gjitha drejtimet e kalueshme që çonin thellë në Malësi, duke i dhënë mbrojtjes formë rrethore. Vija e parë e mbrojtjes së tyre kalonte prej Tuzit, në Helm, gjatë bregut lindor të liqenit të Shkodrës, gjatë përroit të Thatë-Koplik dhe përpara Vermoshit. Në pamundësi që të zinin të gjithë këtë vijë, kryengritësit u mbështetën në përqendrimin me grupe secili prej disa qindra luftëtarësh në pika të caktuara si Deçit, Dinosh-Millesh, Brizha, Bajzë, Vukëpalaj, Koplik, Selcë etj. Me dukjen e armikut në një drejtim, një ose disa grupe së bashku zinin një vijë mbrojtjeje të caktuar ose hidheshin menjëherë në kundërsulm dhe i vinin përpara forcat armike. Luftimet më të përgjakshme u bënë sidomos për Malin e Deçitit, ku zakonisht 200 luftëtarë dhe vetëm në raste të rralla arritën në 500-600, përballonin dhe thyenin sulmet e njëpasnjëshme të disa batalioneve turke. Gjatë luftimeve në vijën e parë të mbrojtjes, kryengritësit thyen disa herë edhe përpjekjet për zbatim të reparteve të veçuara turke të ardhura nëpërmjet liqenit.

Kundërsulmet e goditjet e befasishme ditën e veçanërisht natën, kryengritësit i dhanë pasi forcat turke u futën në rajonin e Hotit të Sipërm, thellë në Kastrat Shkrel e Selcë. Gjatë organizimit të luftimeve mbrojtëse, kryengritësit shfrytëzuan mirë terrenin si në pikëpamje të ruajtjes së forcave të veta, por edhe për të dëmtuar sa më rëndë e për të thyer armikun. Në Kaçanik-Caralëvë dhe Jezercë, pozicionet e mbrojtjes së kryengritësve ishin në lartësi zotëruese ndaj rajoneve të mësymjes së forcave turke. Pozicionet e tyre ishin në pyje të fshehta e të maskuara. Po kështu edhe në Qafën e Morinës, Qafën e Kaloshit e të Kolosjanit, ata ishin në pika më dominuese se armiku. Në Qafën e Agrit, në Selcë, Kastrat të Sipërm ata zunë shtigjet e vetme në kreshtat malore e shkëmbore ku ishin të detyruara të kalonin forcat turke.

Formacioni i luftimit të kryengritësve për mbrojtje i përmbahej idesë për ta bërë mbrojtjen sa më të qëndrueshme dhe sa më dëmtuese për armikun. Forcat përgjithësisht vendoseshin në një vijë e mbanin rezervë. Në krahe ose dhe më përpara tyre vepronin çeta në formën e nënreparteve të sigurimit. Gjatë zhvillimit të luftimit, formacioni bëhej shumë elastik dhe pranonte ndryshime. Njësitë e detashmentet e ndryshme manovronin sa në një krah në tjetrin nga thellësia në front e anasjelltas, zëvendësonin njeri-tjetrin etj. Pasi thyheshin në një vijë kryengritësit në tërësi përhapeshin ose shpërndaheshin, tërhiqeshin me urdhër e të organizuar me grupe, duke e bërë kështu të pamundur ndjekjen nga ana e armikut. Në një dokument thuhet se duke parë këmbënguljen me të cilën mbronin pozicionet kryengritësit, trupat turke u detyruan të përdornin artilerinë. Atëherë mbi kryengritësit ra një shi i vërtetë predhash. Këta, dhe kjo është një hollësi e çuditshme, nuk iknin në mënyrë të çrregullt, por u tërhoqën progresivisht, duke u mbrojtur me të shtëna pushkësh. Gjatë kryengritjeve të mëdha pati përpjekje edhe për koordinimin e veprimeve mësymëse të malësorëve me forcat popullore të qyteteve që mbaheshin nga forcat turke. Lufta e armatosur e popullit tonë gjatë kryengritjeve të mëdha 1910-1912, për nga fuqia dhe mjeshtëria shënoi shkallën më të lartë të organizimit dhe të zhvillimit të veprimeve luftarake në krahasim me etapat e mëparshme. Këto kryengritje përmbajnë vlera të artit ushtarak origjinal shqiptar, dukuri dhe karakteristika që herë pas here ia vlen që t'u shkohet në thellësi të elementeve cilësorë të tyre.

Rrugët tona janë sigurisht të ndryshme, po ashtu sakrificat, idetë, ndjenjat për të cilat luftojmë, ëndrrat që mbyllim në zemër, për t'u përpjekur ndërkohë, të realizojmë ëndrra të njerëzve që i vëmë para vetes. Ja pse tingëllon kaq fuqishëm fjala grua, e cila brishtësinë e saj, e kthen në magji!

Grua...!

Tingëllon aq fuqishëm. Madje jam pothuajse e sigurt që tingëllon po aq bukur në çdo gjuhë të botës. Do ta quaja fatkeqësi për një popull nëse nuk do të kuptonte plotësisht se çfarë do të thotë grua dhe se sa e vakët do të ishte çdo sekondë pa prezencën e saj. Është madje ironike që në shumë kultura, figura e saj ulet, dhe pse?!

Mendimi im është ndoshta mendimi i një femre kryengritëse, e cila do cenonte krenarinë e gjinisë tjetër. Gjithmonë kam menduar se disa burra të vegjël, kanë frikë nga potenciali i saj. Madje, madje, gjithçka e përditshmërisë së saj shihet me një nënçmim, dhe është e qartë përse..., sepse kurrë nuk ka munguar ajo përditshmëri, e nëse do të mungonte, do të ishte aq shumë e çmueshme...

E nëse do të uleshim të flisnim për gruan?!

Nëse do të analizonim çdo detaj të jetës së saj? I vjen ndokujt në mend fjala sakrificë kur flet për gruan? Mua po, madje fjala sakrificë më ulërit me të madhe kur them fjalën grua. Që fëmijë, shumë e vogël, një vajzë sakrifikon çokolatën e saj për vëllain. Po, unë e kam bërë, e madje jam e sigurt që çdonjëra nga ne e ka bërë... duket se prej atij momenti, jeta e saj, shënon një sakrificë të vazhdueshme, disa të nevojshme, e disa jo, disa të merituar nga pala tjetër, e disa jo....

Sigurisht bazohem më tepër tek femra shqiptare, duke qenë një femër e tillë vetë. E pavarësisht kësaj, duhet të nënvizojmë se të gjitha jemi rritur në familje të ndryshme, e sigurisht bazuar në këtë, kemi marrë formimin, kemi krijuar ëndrrat, zakonet, planet tona për jetën... që gjithsesi na duhet shpeshherë t'i ndryshojmë gjatë rrugës, sepse ne jemi femra!

E në gjithë këtë mes, më lejoni të them se duhet ta duartrokasim njëra-tjetrën, veçanërisht për faktin se sa shpejt adaptohem në çdo situatë, në çdo vend, në rrethana që kurrë nuk i kishim menduar...!

Unë jam krenare për veten. Po, e them këtë me bindje.

A shkoi jeta ime ashtu siç e kisha planifikuar? Jo!

A u realizuan ëndrrat e mija? Jo të gjitha, deri më sot.

Por unë si njeri ndihem mjaftueshëm e realizuar, se gjithçka që kam përballuar, më kanë bërë atë që unë jam sot.

Si lufton një femër?

Është më e lehtë të falsifikosh një buzëqeshje sesa të shpjegosh pse je e trishtuar, sepse të gjithë janë ende duke u shëruar nga të gjitha gjërat për të cilat nuk flasin.

Disa gra kanë përjetuar aq shumë dhimbje në përditshmëri, saqë e kanë pranuar shprehjen "jam mësuar me të".

Disa të tjera janë ende duke luftuar betejat e tyre të heshtura, dhe të dashurit e tyre nuk janë plotësisht të vetëdijshëm për këtë.

Por kjo është jeta, dhimbja është e pashmangshme. Çdo histori suksesi shënohet nga linjat e luftës dhe mavijosjet.

Një ditë do të zgjoheni dhe do të jeni në gjendje t'i tregoni historinë tuaj dikujt pa qarë dhe do ta dini pa dyshim se jeni shëruar.

Ndonjëherë do të humbisni interesin për gjërat që keni shijuar, jo sepse nuk i dëshironi më ato, por sepse shpirti juaj ka nevojë për heshtje dhe paqe të brendshme.

Ndonjëherë është më mirë të shtrihen në shtrat dhe të dëgjoni muzikën tuaj të preferuar ose të shikoni filmin tuaj të preferuar vetëm, larg telefonit dhe të gjitha njoftimeve që ju shqetësojnë herë pas here.

Ndonjëherë është më

Një ditë do të zgjohemi dhe do të jemi në gjendje t'i tregojmë historinë dikujt pa qarë dhe do ta dimë pa dyshim se jemi shëruar

mirë të kaloni kohë vetëm dhe të mendoni se çfarë doni të bëni, pse vazhdoni të toleroni rutinat e ndenjura dhe pse vazhdoni të qëndroni në vende ku nuk iu përkisni.

Ndonjëherë duhet t'i kushtoni vëmendje trupit dhe mendjes tuaj kur ju thotë të bëni një pushim nga bota e jashtme, të kujdeseni për veten dhe të pushoni derisa të ndiheni përsëri si vetvetja.

Bota nuk rrotullohet rreth buzëqeshjes suaj, dashurisë për dikë ose entuziazmit tuaj, përkundrazi, procesi përfshin heshtjen, trishtimin dhe vetminë. Këto janë pjesë e jetës dhe është më mirë të qani, të nxirrni "dufin" tuaj sesa të buzëqeshi fallco.

Merrni frymë thellë dhe mbani mend se mund t'i kuptoni të gjitha këto pa u shqetësuar se çfarë do të mendojnë të tjerët, sepse kjo është jeta juaj dhe nuk ka asnjë justifikim për të vënë veten në radhë të parë.

Asnjëherë mos vazhdoni një marrëdhënie të sforcuar...

Ndonjëherë është më mirë të ecësh përpara sesa të mbaresh pas dikujt që nuk e kupton se kush je në të vërtetë.

Fatkeqësisht, do të ketë raste kur mungesa juaj do t'ju mësojë atë që prania juaj nuk mund t'ju mësojë.

Ju duhet të ndaloni së thyeri zemrën tuaj, duke u përpjekur të bëni një marrëdhënie të funksionojë që qartësisht nuk është menduar të funksionojë. Ju nuk mund të detyroni dikë që të interesohet sinqerisht për ju.

Ju nuk mund të detyroni dikë që të

jetë besnik ndaj jush. Ju nuk mund ta detyroni dikë të jetë personi që ju keni nevojë për të.

E vërteta është, ndonjëherë personi që dëshironi më shumë është personi pa të cilin do të bënit më mirë.

Duhet të kuptosh që disa gjëra kanë për qëllim të hyjnë në jetën tënde, por jo për të qëndruar aty.

Çfarëdo që të bëni për të treguar dashurinë tuaj,

duhet të jeni të kujdesshme që të mos humbisni veten tuaj, duke u përpjekur të rregulloni diçka që nuk duhet të kishte ekzistuar kurrë.

Ju nuk mund ta merrni marrëdhënien që ju nevojitet nga dikush që nuk është gati t'ju kthejë dashurinë që i jepni.

E di që është e vështirë kur takon dikë të cilin zemra jote ndjen sikur është personi me të cilin mund të kalosh gjithë jetën dhe të duhet të pranosh se nuk është personi që mendonit se ishte, që duhej të ishte.

Dhe pa marrë parasysh sa herë ju ka zënë gjumi duke qarë, përfundimisht do të shëroheni nga marrëdhënia juaj e vjetër dhe do të gjeni atë që keni dashur gjithmonë. E ardhmja juaj do t'ju lejojë të kuptoni pse gjërat nuk funksionuan në marrëdhëniet tuaja të mëparshme.

Nëse ata ju shohin si një opsion, ata nuk e meritojnë të jenë një prioritet në jetën tuaj. Nëse e do keshillën time: Mos ndiq kurrë dikë që nuk të ndjek.

Një grua..., ata thanë, ...nuk është aq e fortë, sa është një burrë.

Një grua..., ata thanë, ...nuk mund të bëjë, atë që mund ta bëjë një burrë.

Një grua..., ata thanë, ...nuk është aq e mençur nga ç' mund të jetë një burrë.

Një grua..., ata thanë, ...nuk ka vlerë sa ç' ka një burrë.

Një grua..., ata thanë, ...me lindjen e saj, i bën të qajnë e të pikëllohen të gjithë.

Një grua..., ata thanë, ...është e derës së huaj. Një grua..., ata thanë, ...rol të vetëm në jetë

ka shërbimin ndaj burrit.

Por... ata që thanë e thonë kështu... me siguri nuk e dinë, që po ta dinte një grua, që ata do rriteshin e do flisnin ashtu... ajo grua do zgjidhte të mos bëhej kurrë nënë, se sa të jetë nëna e një 'njeriu bosh'.

Mos provokoni që nëna juaj të pendohet që ju sollti në jetë... sepse ky është dënimi më i madh që mund të marrësh nga jeta.

Inteligjenca artificiale mund të ndihmojë në luftimin e ndryshimeve klimatike

Inteligjenca artificiale tani luan një rol në prodhim, arsim dhe shumë fusha të tjera. Por a mund të na ndihmojë AI-ja të shpëtojë planetin? Si mund të kontribuojë Inteligjenca Artificiale në trajtimin e ndryshimeve klimatike dhe a ka mënyra përmes të cilave ajo mund të dëmtojë mjedisin tonë?

Monitorimi i klimës

Tashmë kemi mjaft teknologji për të monitoruar klimën tonë, por integrimi i AI-së në pajisje të tilla mund të na lejojë t'i çojmë gjërat në një nivel.

Me ndihmën e inteligjencës artificiale, mund të merren disa modele klimatike që nuk janë vënë re duke përdorur metoda tradicionale, të tilla si tendenca të caktuara që mund të zbulojnë se si po ndryshon planeti ynë. Për më tepër, AI-ja mund të nxjerrë përfundime të rëndësishme se ku po shkon klima jonë, duke na lejuar të zbusim më mirë efektet negative.

Për të arritur këtë, mund të jetë e dobishme pajisja e satelitëve orbitalë me aftësi AI, në mënyrë që të mund të vizatohet një pamje më e madhe e gjendjes së planetit. Por monitorimi i klimës me AI mund të përdoret gjithashtu në një shkallë më të vogël për të vlerësuar natyrën në ndryshim të një ekosistemi të vetëm. Pavarësisht nga shkalla, mësimi i makinerive mund të na ndihmojë shumë për të na mësuar se si veprimet tona ndikojnë në klimën.

Monitorimi i gjurmëve të karbonit

Emetimet e karbonit janë një kontribues i madh në ndryshimet klimatike, me botën tonë që në të dhënat raporton se 1.5 trilion ton CO₂ është emetuar që nga viti 1750. Është e qartë për shumicën prej nesh se trajtimi i ndryshimeve klimatike përfshin kryesisht reduktimin e emetimeve të karbonit, por kjo nuk ka shkuar mirë deri më tani në shkallë globale.

Duke përdorur inteligjencën artificiale, gjurmët e karbonit të korporatave të mëdha, si kompanitë e naftës dhe gazit, prodhuesit e veshjeve dhe entitetet bujqësore masive, mund të gjurmohen vazhdimisht për të përcaktuar se çfarë efekti kanë operacionet e tyre në planetin tonë. Përndryshe, AI mund të monitorojë gjurmën e karbonit të individëve ose popullatave të tëra, të tilla si banorët e një qyteti të madh ose qytetës së vogël.

Përdorimi i AI-së parashikuese (d.m.th., analiza e të dhënave dhe mësimi i makinerive për të bërë parashikime) mund të luajë gjithashtu një rol këtu, pasi mund të parashikojë emetimet e ardhshme të karbonit, duke na lejuar të shohim se si do të zhvillohen gjërat bazuar në aktivitetet tona aktuale. Kjo, nga ana tjetër, mund të ndihmojë në ligjet dhe rregulloret mjedisore që vendosin qeveritë.

Një tjetër përdorim interesant i mundshëm i AI-së në zbutjen e gjurmës globale të karbonit është përcaktimi se nga vijnë burimet e mëdha të emetimeve të karbonit, duke theksuar kontribuesit kryesorë në këtë çështje. Kjo mund të bëhet në një shkallë të vogël dhe të madhe, por sido që të jetë, mund të na japë disa informacione kyçe se çfarë ose kush po e dëmton planetin tonë.

Monitorimi i ndryshimeve në përdorimin e tokës

Sot, përdorimi i tokës së planetit tonë luan një rol kyç në ndryshimet klimatike. Bujqësia masive, shpyllëzimi, zhvillimet e banesave dhe rrugët kontribuojnë në ngrohjen globale përmes emetimeve të karbonit dhe largimit të habitateve natyrore. Për më tepër, ne kemi nevojë për më shumë mënyra për të përdorur tokën në një mënyrë më pak të dëmshme për mjedisin.

Pra, është e rëndësishme që kjo të monitorohet në mënyrë që të mund të përcaktojmë më mirë se si përdoret ose abuzohet toka, kryesisht nga organizata më të mëdha që kanë infrastrukturën për të transformuar peizazhe të mëdha.

Ne mund të përdorim AI-në në këtë mënyrë për të parë se si mund të përmirësojmë praktikatat tona të përdorimit të tokës dhe ndoshta edhe të fitojmë ide të reja se si ta përdorim tokën në mënyrë më inteligjente (p.sh., duke përdorur shtrirje të shkretëtirës për të bërë ferma me panele diellore ose zona bregdetare për të shfrytëzuar energjinë e baticës).

Gjenerimi i ideve të reja miqësore me mjedisin

Për shkak se AI-ja është një formë e teknologjisë inteligjente që mund të mësojë dhe deshifrojë informacionin, mund të jetë e dobishme në gjenerimin e ideve të reja dhe inovative që mund të ndihmojnë në trajtimin e ndryshimeve klimatike.

Për shembull, një sistem AI mund të ushqehet me të dhëna mbi metodat aktuale të përdorimit të energjisë, si dhe teknologjinë e disponueshme në kohën tonë moderne dhe qëllimet mjedisore që duam të arrijmë. Më pas, sistemi mund të listojë disa opsione për prodhim më të zgjuar të energjisë që mund të ulin përdorimin e burimeve dhe emetimet e karbonit dhe ndoshta edhe të kursejnë para.

Për shembull, AI-ja mund të përdoret për të hartuar një mënyrë për publikun për të kursyer energji në shtëpi ose për t'u

dhënë kompanive mënyra më efektive për të drejtuar makineritë, transportin e mallrave dhe më shumë. Inteligjenca artificiale madje mund të integrohet në aplikacione të fokusuara në mjedis, në mënyrë që përdoruesit të mund të gjejnë mënyra të reja për të reduktuar gjurmën e tyre të karbonit në jetën e tyre të përditshme.

Ndërsa ne kemi tashmë ekspertë njerëzorë që mund të ndihmojnë në këtë fushë, sasia e madhe e të dhënave që sistemet e AI-së mund të konsumojnë dhe aftësia e tyre për të vërejtur modelet dhe për të kërkuar zgjidhje i bën ata një kandidat premtues në përpjekjen tonë për të qenë më të sjellshëm në planetin tonë.

Sigurimi i paralajmërimeve për rrezikun mjedisor

Një pasojë e frikshme e ndryshimeve klimatike është frekuenca në rritje e fatkeqësive natyrore, si përmbytjet dhe zjarret në pyje. Këto ngjarje mund të jenë shkatërruese dhe mund të marrin shumë jetë, kështu që është thelbësore që ne të kemi teknologjinë në vend për të monitoruar planetin dhe për të paralajmëruar palët përkatëse për çdo kërcënim të afërt. Përsëri, AI-ja parashikuese mund të jetë e dobishme këtu.

Inteligjenca artificiale mund të përdoret në pajisjet ndijore, pajisjet e mbikëqyrjes dhe teknologji të ngjashme për të mësuar modelet natyrore të mjedisve të ndryshme dhe më pas për të ngritur alarmin nëse diçka ka ndryshuar. Për shembull, një mjet i AI-së mund të monitorojë sistemet e motit, të parashikojë ose raportojë reshjet, të paralajmërojë për temperatura të larta në pyjet e thata dhe më shumë.

Në temën e krizave të nxitura nga ndryshimet klimatike, AI-ja mund të ketë potencialin për të krijuar plane efektive evakuimi, shpëtimi ose rindërtimi në rast të një fatkeqësie. Për shembull, AI-ja mund të përdoret për të gjetur rrugë të përshtatshme evakuimi ose mund të ndihmojë arkitektët në ndërtimin e infrastrukturës më rezistente ndaj fatkeqësive për të zbutur dëmet nëse një ngjarje e tillë ndodh përsëri.

Ana negative mjedisore e AI

Megjithëse ka shumë mënyra përmes të cilave AI-ja mund të na ndihmojë të luftojmë ndryshimet klimatike, kjo

teknologji tashmë po dëmton.

Zhvillimi dhe testimi i sistemeve të AI-së kërkon kohë dhe energji. "MIT Technology Review" raporton se një model i vetëm i AI-së mund të lëshojë deri në 283 tonë ekuivalent të dioksidit të karbonit, i njëjtë me emetimet totale të CO₂ të pesë makinave mesatare amerikane gjatë gjithë jetës.

Është e rëndësishme të theksohet këtu se, me të gjitha përfitimet e saj të mundshme, krijimi i teknologjisë së AI-së me siguri ka një gjurmë të madhe karboni, e cila kontribuon ndjeshëm në problemin tonë aktual të klimës.

AI-ja mund të na ndihmojë të shpëtojë planetin

Ndërsa AI-ja është ende disi në fazat e saj të hershme, nuk ka dyshim se mund të luajë një rol të madh në zbutjen e ndryshimeve klimatike.

Megjithëse AI-ja nuk mund ta zgjidhë vetëm krizën klimatike, integrimi i saj në praktikatat tona miqësore me mjedisin mund të bëjë një ndryshim të madh në mënyrën se si zhvillohen gjërat. Në të ardhmen e afërt, ne mund të shohim që kjo teknologji të bëjë disa hapa të mëdhenj drejt ftohjes së planetit tonë, megjithëse ndikimi i saj mjedisor duhet të pranohet dhe ndoshta të zbutet ndërsa AI-ja bëhet më e përhapur.

F-111 Aardvark: Avioni luftarak i ndërtuar për të vrarë pothuajse çdo gjë

F-111 Aardvark ishte një aeroplan i vërtetë luftarak me shumë funksione - i zhvilluar për të përmbushur një dekret të guximshëm të Departamentit të Mbrojtjes së Shteteve të Bashkuara (DoD) që kërkonte një avion me shumë role, i cili mund të plotësonte të gjitha nevojat taktike të ardhshme të të gjitha shërbimeve ushtarake të SHBA-së. "General Dynamics F-111 Aardvark" doli të ishte një sukses i madh, megjithëse me një fillim të vështirë.

Variantet e prodhimit të F-111 e kishin qëllimin të shërbente në role që përfshinin sulmin/ndalimin tokësor; bombardimet strategjike, me armë bërthamore; zbulim; dhe lufta elektronike.

Ishte një aeroplan sulmues me rreze të gjatë, i përshtatshëm për të gjitha llojet e motit, i aftë të lundronte në nivele të ulëta për të shkatërruar objektivat thellë në territorin e armikut.

Avion me shumë role

Ishte me të vërtetë një aeroplan i avancuar me shumë role, duke përfshirë të qenit avioni i parë i prodhimit me krahë me geometri të ndryshueshme, si dhe të shfaqte radarin e ndjekjes së terrenit për fluturime të nivelit të ulët dhe me shpejtësi të lartë.

Ai gjithashtu ishte pionier i përdorimit të motorëve me turbofan pas djegies.

F-111 "Aardvark" ishte konceptuar fillimisht në fillim të vitit 1960 për të kombinuar kërkesat e Shteteve të Bashkuara për një gjuajtës-bombardues me nevojën e Marinës së Shteteve të Bashkuara për një luftëtar me epërsi ajrore. Ndërsa Marina më pas anuloi programin e saj, Forcat Ajrore vazhduan përpara.

F-111 ishte një hap i madh përpara, por ai kërkonte një motor, krahë dhe radar të ri për t'i mundësuar të përfundonte misionin e tij për të hedhur 4 tonë bomba në një objektiv 1500 milje larg - pa karburant.

Ishte avioni i parë që përdori një motor turbofan me djegie, i cili i dha fuqinë për të fluturuar në mënyrë supersonike në Evropë pa cisterna. F-111 vendosi një rekord për fluturimin më të gjatë supersonik të nivelit të ulët (172 milje në më pak se 304 m lartësi) më 9 nëntor 1966.

F-111 si bombardues

F-111 hyri në shërbim me Forcat Ajrore të SHBA-së në 1967, dhe u përdor kryesisht si bombardues.

Megjithatë, ai mund të fluturonte si asnjë bombardues tjetër i epokës - pranë tokës për të shmangur zbulimin deri në dorëzimin e bombave, por më pas deri në lartësi me shpejtësi supersonike për të bërë fluturimin e kthimit në shtëpi.

Ai përmbante një krah të fshehtë - një që mund të ndryshohej gjatë fluturimit - dhe mund të ndryshonte midis gjatëmbëdhjetë dhe 72.5 gradë, me ndenjese krah për krah për një pilot dhe oficer të sistemeve të armëve.

Krahët e F-111 ishin të drejtë për ngritje, ulje ose fluturim me shpejtësi të ngadaltë; por duke i fshehur krahët nga pas, ai mund të tejkalojë dyfishin e shpejtësisë së zërit (Mach 2).

Avionika e avancuar lejonte fluturimin e natës/në të gjitha llojet e motit afër tokës. Sistemi i radarit të avionit mund t'i mundësojë F-111 të fluturojë në vetëm 70m nga toka në ndryshimin e terrenit pa ndërhyrjen e pilotit. Sistemi i lejonte pilotit të zhvendoste avionin ndërsa radari kontrollonte lartësinë.

Avionikët gjithashtu ndihmuan në gjetjen dhe bombardimin e objektivave gjatë natës dhe në mot të keq, ndërsa F-111 ishte gjithashtu në gjendje të ngrihej dhe të ulej në pista deri në 900m.

Gjatë Luftës së Vietnamit, "Aardvark" ofroi dyfishin e gamës së F-4 "Phantom", por mund të mbante dy herë e gjysmë më shumë se ngarkesa e armëve.

Versioni i përmirësuar

Variante F-111F ishte gjithashtu i pajisur me një përcaktues/lexues të shënjestrimit infra të kuqe AN/AVQ-26 "Pave Tack" për të gjitha kushtet e motit, të mbajtur në një frëngji të montuar në pod nën trup. Avioni mund të gjurmonte dhe caktonte objektiva tokësorë për bomba lazer, infra të kuqe dhe elektro-optike.

Tetëmbëdhjetë avionë u përdorën, së bashku me katër variante të luftës elektronike EF-111A "Raven", gjatë sulmeve ajrore të 14 prillit 1986, operacioni "El Dorado Canyon" në Libi. Duke u nisur nga Royal Air Force Lakenheath dhe Royal Air Force Upper Heyford në Mbretërinë e Bashkuar dhe duke fluturuar vajtje-ardhje për në Libi - një distancë prej 6,400 miljesh dhe që përfshinte 13 orë - ishte misioni më i gjatë luftarak në histori.

F-111-të u përballën me një fluturim 3500 milje me katër karburante ajrore në çdo drejtim për shkak të kufizimeve të

fluturimit. Ndërsa avioni iu afrua Libisë, dy aeroplanmbajtëse të marinës amerikane, USS "Coral Sea" (CV-43) dhe USS "America" (CV-66), nisën katërmëdhjetë avionë sulmues A-6E dhe dymbëdhjetë sulme F/A-18 dhe A-7 avion mbështetës. Megjithëse misioni u konsiderua i suksesshëm, ai nuk ishte pa polemika. Marina e SHBA-së më vonë pretendoi se i gjithë operacioni mund të ishte kryer duke përdorur asetet e Marinës. Përveç kësaj, një F-111 humbi mbi Libi dhe u rrëzua në Detin Mesdhe.

Vetëm pesë vjet më vonë, F-111F u dëshmuar të ishte një nga avionët aleatë më efektivë në operacionin "Stuhia e Shkretëtirës" në 1991, ku fluturoi më shumë se 2400 fluturime kundër vendeve strategjike irakiane, formacioneve të automjeteve dhe bunkerëve të ngurtësuar.

Në total, u ndërtuan 566 F-111 të të gjitha serive; 106 prej tyre ishin F-111F të prodhimit. Forcat Ajrore të Shteteve të Bashkuara nxorën në pension F-111F-in e fundit në 1996, kur u zëvendësua nga F-15E "Strike Eagle" për misionet e goditjes me precizion të mesëm, ndërsa roli i bombarduesit supersonik u mor nga B-1B "Lancer".

LAJMËRIM

QENDRA E KULTURËS, MEDIAS, BOTIMEVE TË MBROJTJES DHE MUZEUT TË FORCAVE TË ARMATOSURA OFRON AKTIVITETE KULTURORE DHE SPORTIVE FALAS PËR FËMIJËT E USHTARAKËVE

PIKTURË

QENDRA E KULTURËS OFRON KURSE PËR TË GJITHË FËMIJËT E APASIONUAR RRETH PIKTURËS

VOLEJBOLL

QENDRA E KULTURËS KRIJON HAPËSIRA EDHE PËR FËMIJËT E APASIONUAR ME SPORTE SI VOLEJBOLLI

PIANO

QENDRA E KULTURËS OFRON KURSE PIANOJE PËR TË GJITHË FËMIJËT ARTDASHËS

BASKETBOLL

QENDRA E KULTURËS OFRON AKTIVITETE TË NDRYSHME EDHE NË SPORTIN E BASKETBOLLIT

REPUBLIKA E SHQIPËRIE
MINISTRIA E MBROJTJES

TË SHTUNË - TË DIEL
ORARI: 09:00 - 12:00

KONTAKT:
0685255501

ADRESA: Rruga e Dibrës, garnizoni
"Skënderbej"